

Ο ΜΑΚΑΡΙΤΗΣ ΜΑΥΣΩΛΟΣ
Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Το συζητημένο και λανθάνον έργο του Γ. Ξενοπούλου «Ο Μακαρίτης Μαύσωλος» ή «Η Κωμωδία του Θανάτου», όπως ήταν περισσότερο γνωστό, του οποίου η πρώτη πράξη δημοσιεύθηκε στον πρώτο τόμο του Επιστημονικού Δελτίου του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Παράβασις (σσ. 193 - 226), ανακαλύφθηκε τελικά ολόκληρο στο Παράρτημα Ψ - 27 του Τμήματος Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Και όχι μόνο αυτό: άλλα 192 χειρόγραφα έκαναν την εμφάνισή τους, όταν κάθε ελπίδα είχε εκλείψει, εφόσον επανειλημμένα το θέμα είχε συζητηθεί και θεωρείτο λήξαν. Ανάμεσά τους μερικά έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Π.χ. το πρωτόλειο του Φώτου Πολίτη «Ο Βρυκόλακας», το οποίο συζητήθηκε αρκετά στην εποχή του και στη δική μας¹ και θα δημοσιευθεί σε προσεχή τόμο της Παραβάσεως. Ορισμένα άλλα επίσης, ταυτοποιημένα ή σχεδόν, ίσως στο μέλλον αποτελέσουν αντικείμενα μελέτης. Τα περισσότερα ανήκουν στους poetae minores, που διακρίνονταν συνήθως στους ποιητικο-δραματικούς διαγωνισμούς. Κάποια πιθανόν να συμπεριληφθούν σε εκδόσεις Απάντων γνωστότερων συγγραφέων. Τα έργα αυτά είναι:

«Αντωνίνα», «Θεός κελεύει» και «Ο Πειρατής του Αιγαίου», του Πολύβιου Δημητράκοπουλου.

«Δενίνα», «Σκλήραινα», «Ο Πρίγκιψ Αχαΐας», «Κλεοπάτρα», «Οι Αναμορφωταί» του Τιμολέοντα Αμπλά. Αρκετά βέβαιο είναι ότι ανήκουν στον ίδιο συγγραφέα τα:

«Αιλία Ευδοκία», «Η Ακτή», «Οικογένεια Δράκα», «Λίνα Δράκα».

«Το Γυναικοσυμβούλιον» του Δημήτρη Καμπούρογλου (μόνο η α' πράξη).

«Οι Επαρχιώται», «Φαινόμενα και Πράγματα» και ίσως το «Χρυσωμένος Βόρβορος» του Μιχαήλ Ζώρα.

«Η Αρσινόη» και «Μιχαήλ ο Παφλαγών» του Θωμά Θωμά.

«Λέων Χαμέρετος» και «Μανρίμιος» του Ιωάννη Καλοσούπη.

«Κόσμος και Ημίκοσμος» και πιθανόν το «Μαίρη Νάρβα» του Μιλτιάδη Ιωσήφ.

Τα πλέον ενδιαφέροντα είναι ο προαναφερθείς «Βρυκόλακας» του Φώτου Πολίτη (Παντελίδειος 1908) και τέσσερα έργα του Νίκου Καζαντζάκη: «Σήμερώνει», «Φαογά», «Έως Πότε»,² και «Η Θυσία» (δημοσιεύθηκε το 1910 με τίτλο «Ο Πρωτομάστορας»).

Ίσως υπάρχουν ακόμα ορισμένα χειρόγραφα γνωστών συγγραφέων, οι οποίοι, εν όψει της μη βράβευσης, προτίμησαν να διατηρήσουν την ανωνυμία και να δώσουν το έρ-

1. Βλ. Π. ΜΟΥΛΛΑΣ: Ο Λόγος της Απουσίας, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1992, σσ. 178 - 291

2. Τα τρία αυτά έργα του Καζαντζάκη δημοσιεύθηκαν από το Δ.Χ. ΓΟΥΝΕΛΑ στη Νέα Εστία (Χριστουγεννιά 1977), Αφιέρωμα στο Νίκο Καζαντζάκη, σσ. 166 - 256.

3. Στα πλαίσια της έρευνας για τη διδακτορική μου διατριβή με θέμα Οι δραματικοί διαγωνισμοί στην Αθήνα, 1870 - 1925, ανακάλυψα δύο τέτοιες περιπτώσεις. Η μία αφορούσε τον Δ. Καμπούρογλου και η δεύτερη τον Π. Δημητράκοπουλο.

γο για παράσταση με διαφορετικό τίτλο, πιθανόν διασκευασμένο³, εφόσον κατά παράδοση, οι προτιμήσεις των πανεπιστημιακών καθηγητών και του κοινού δεν συνέπιπταν.

Η συνέχεια και το τέλος του *«Μακαρίτη Μαύσωλον»* μάλλον ενισχύουν την αρχική υπόθεση ότι ο Ξενόπουλος δεν είχε δεύτερο αντίγραφο και αυτός ήταν ο πραγματικός λόγος που το έργο δεν παίχτηκε. Είναι αρκετά καλό και θα μπορούσε αργότερα, όταν είχε πλέον επιβληθεί ως θεατρικός συγγραφέας, να το δώσει σε κάποιο θίασο. Εξηγούν επίσης γιατί έχασε το βραβείο από ένα έργο εμφανώς κατώτερο: η σάτιρα των διαγωνισμών αποκαλύπτεται ιδιαίτερα δηκτική και ενδεχομένως δυσαρέστησε τους καθηγητές⁴, έστω και αν ήταν συνηθισμένοι σε παρόμοιες αιχμές. Ίσως υπάρξει μια μεταθανάτια πρώτη παράσταση για να τον δικαιώσει.

4. Φαίνεται πως ο Ξενόπουλος έδωσε στον ήρωά του Νίκο Στράνη ένα είδος παρηγοίας, που χαρακτήριζε και τον ίδιο. Το 1884 πήρε μέρος στον διαγωνισμό διηγήματος του περιοδικού *«Εστία»* Το διήγημά του, με τίτλο Το τριακοσιόδραχμον έπαθλον σατιρίζει ακριβώς τον διαγωνισμό. Αυτός ήταν μάλλον ο λόγος που έχασε το βραβείο. Βλ. Γρ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ: «Η ζωή μου σαν μυθιστόρημα» (Αυτοβιογραφία), *Απαντα*, τομ. 1 Μπίτης 1958, σσ. 174 - 176.

Ο Μακαρίτης Μαύσωλος⁵

Πράξις β΄

Το αυτό δωμάτιον της πρώτης. Τα δύο παράθυρα κλειστά, το τρίτον ανοικτόν. Φως. Τα μαύρα υφάσματα και τα κρέπια μένουν ακόμη επάνω εις τον καναπέν.

Σκηνή Α΄ - Νίκος, Βαγγέλης.

ΝΙΚΟΣ

(Βηματίζει μόνος με ανυπομονησίαν, κρούει από καιρού εις καιρόν τον κώδωνα. Χάνει την υπομονήν του και φωνάζει) Βαγγέλη! Βαγγέλη!! (Σιωπή άκρα). Μαρία! Μαρία! (κατ' εαυτόν) (sic) Φωνή βοώντος γαμβρού εν τη οικία της πενθεράς του. (Δυνατά). Βαγγέλη!! (Φορεί το καπέλλον του).

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(από μέσα) Αμέσως!

ΝΙΚΟΣ

Έλα λοιπόν! Μιά ώρα σας φωνάζω..... Τι κάνεις εκεί; Ε; (Καμμία απάντησις. Καθ' εαυτόν) Το ξεύρω..... Ο Βαγγέλης δεν κάμνει τίποτε και η Μαρία βοηθά τον Βαγγέλη. (Βηματίζει. Κατόπιν κτυπά μανιωδώς το κουδούνι). Βαγγέλη!!!!

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(εισερχόμενος απροθύμως) Ορίστε.....

ΝΙΚΟΣ

Έλα επί τέλους! Μ' έσκασες.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(απαθής) Τι αγαπάτε;

ΝΙΚΟΣ

Ξεύρεις τι θα πει βαρόμετρον.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

Μάλιστα. Είναι ένα πράγμα που αναβαίνει και καταβαίνει.

ΝΙΚΟΣ

Λοιπόν ένας σοφός είπε. «Οι υπηρετάι είναι τα καλύτερα βαρόμετρα της διαθέσεως των κυρίων των.» Εννόησες;

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

Γου!

ΝΙΚΟΣ

Να σου το εξηγήσω. Να πης στις κυρίες σου ότι θα υπάγω μια στιγμή να ιδώ ένα φίλο μου εδώ κοντά, που είναι ανάγκη, και ως που να κάνουν την τουαλέτα των θα γυρίσω.

5. Μέχρις ενός σημείου έχει τηρηθεί η ορθογραφία του χειρογράφου, ακόμη και ορισμένες ασυνέπειές της.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(απορών μεγάλης) Και τι σχέσιν έχει το βαρόμετρο;

ΝΙΚΟΣ

Δεν βαριέσαι! Πήγαινε τώρα! ... (Λαμβάνει το μπαστούνι του από τραπέξι δια να φύγη)

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

Όστε, δεν θα της πω τίποτε της κυρίας μου για το βαρόμετρο.

ΝΙΚΟΣ

(έρχεται πλησίον της θύρας όπου ίσταται ο υπηρέτης) Αν θέλεις 'πε της... Για 'πε μου μεμένα τώρα. Άκουσες τίποτε πάλι για το μνημείο του μακαρίτη του αφέντη σου; Τίποτε για το γάμο μου; Τίποτε για τον κύριο Πετρόπουλο; ε;

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(ανανεύων ζωηρώς εις εκάστην ερώτησιν του Νίκου). Τίποτε... Τίποτε... Τίποτε, κύριε Νίκο.

ΝΙΚΟΣ

Η Μαρία τουλάχιστον; Δεν άκουσε τίποτε η Μαρία να σου πη;

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(αναπνέων ζωηρότερον) Ούτε, ούτε! Με κάτι αυτάκια σαν αχιβάδες, τι ν' ακούση;

ΝΙΚΟΣ

Καλά. Ορίστε λοιπόν ένα... δίδραχμο. (Βγάζει το πορτοφόλι του και του το δίδει).

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(ζωηρώς) Να σας πάρω σιγαρέτα και να σας φέρω τα ρέστα;

ΝΙΚΟΣ

(γελών) Όχι, να μην μου πάρης σιγαρέτα και να κρατήσης ρέστα.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(έκπληκτος). Ευχαριστώ, κύριε Νίκο. (Βάζει εις την τσέπην του το δίδραχμον). Είχε δίκιο ο μακαρίτης ο αφέντης μου που μου έλεγε «Αν ο λόγος είνε ασημί, η σιωπή είνε χρυσάφι».

Σκηνή Β' - Πέτρος και Νίκος

ΠΕΤΡΟΣ

(εισερχόμενος προς τον Νίκον φαιδρώς) Ω! Ω! σε συνέλαβα επ' αυτοφώρω να δω-ροδοκείς τον υπηρέτη της κυρίας Μανσώλου! (Ο Βαγγέλης εξέρχεται).

ΝΙΚΟΣ

Ναι. Αλλά για να σωπαίνει. (Θλίνει γελών την χείρα του Πέτρου). Τι κάνεις από χθες;

ΠΕΤΡΟΣ

Καλά. Εσείς εδώ;

ΝΙΚΟΣ

Δύξα τω αγίω Θεώ. Κάθησε. Η κυρίες (sic) θα έλθουν σε λίγο. Εγώ θα πάγω έξω μία στιγμή και θα γυρίσω αμέσως.

ΠΕΤΡΟΣ

Μα είναι τόση βία; Έλα, αγαπητέ μου, κάθησε λιγάκι να τα πούμε, τώρα που δεν είναι κανείς. Ποτέ δεν βλέπομεθα οι δυό μας (Κάθηνται).

ΝΙΚΟΣ

(βγάζει το καπέλο του, αλλά χωρίς να καθήσει). Μα τι να πούμε; Τα ξεύρεις και τα ξεύρω... τα βλέπεις και τα βλέπω. Ω, φίλε μου! ... Το πιστεύεις που βαρέθηκα;

ΠΕΤΡΟΣ

Τι βαρέθηκες;

ΝΙΚΟΣ

Το σκοτάδι..... να τι βαρέθηκα προπάντων.

ΠΕΤΡΟΣ

(περιβλέπων) Μα εγώ βλέπω σήμερα αρκετό φως.

ΝΙΚΟΣ

Ώσπου να έλθη η πεθερά μου να κλείση το παράθυρον. Φως κλοπιμαίων. Το κλέπτω της πεθεράς μου. Πως κατάντησα! (Γελά).

ΠΕΤΡΟΣ

Η αλήθεια είναι ότι τα παρακάνει η πεθερά σου. Δεν σου λέγω, δίκιο έχει, αλλά πολύ, πολύ υπερβολικά πράγματα.

ΝΙΚΟΣ

Α, έτσι; Τώρα που είμεθα οι δυό μας «τα παρακάνει». Άμα όμως είναι μπροστά κ' εκείνη όλα τα επιδοκιμάζεις. «Σοι, κύριε».

ΠΕΤΡΟΣ

Μα τι; Θέλεις τώρα να κάνω τον κακό; Για ποιό λόγο. Δεν είναι του χαρακτήρος μου.

ΝΙΚΟΣ

Απεναντίας, ήθελα για χάρη μου να κάνεις τον καλό. Εσύ, που είσαι οικογενειακός φίλος, που σ' αγαπά τόσο, που σ' εκτιμά τόσο - κι εγώ δεν ξεύρω μέχρι ποίου βαθμού - ημπορούσες να της πης και καμιά λέξη, δια να μετριασθούν, αν όχι να παύσουν, αυτά τα γελοία. Εγώ πειά δεν μπορώ να υποφέρω.

ΠΕΤΡΟΣ

Το βλέπω, φίλε μου, και σε λυπούμαι. Αλλά γίνονται αυτά που λες; Και που ξεύρεις εσύ αν δεν μ' αγαπά και δεν μ' εκτιμά, μόνον διότι συμφωνώ μαζί της, και αν δεν με γράνη αμέσως εις του διαβόλου το κατάστιχον - εκεί δα που έγραψε και σένα - μόλις αρχίσω ν' αντιλέγω; ... Μόλις κάνω τάχα πως αμφιβάλω, ότι ο μακαρίτης ήτο ο πρώτος ανήρ του Βασιλείου ή ότι η χήρα του δεν θα πεθάνη σε μια εβδομάδα το πολύ, από λύπη και από μαρασμό, έ;

ΝΙΚΟΣ

Ναι, καλέ, ναι. Θέλει και καλά να της λες ότι θα πεθάνη. Προχθές που έλεγα για...

για κάτι που θα γίνη του χρόνου, μ' αγριοκύνταξε σα να μου έλεγε «Ξεχνάς λοιπόν, παλιάνθρωπε, ότι του χρόνου θα είμαι ένας σωρός κόκκαλα»;

ΠΕΤΡΟΣ

Περίεργη γυναίκα! Μα το να!

ΝΙΚΟΣ

Πολύ. Σα να μην ηξεύραμε, βλέπεις, πόσω τον αγαπούσε και πόσω τον ελυπήθηκε τον άντρα της... Θυμάσαι σαν ζούσε, θυμάσαι πως τον εβασάνιζε εκείνο τον αγαθώτατο και γλυκύτατο άνθρωπο. Αλλ' αυτά που κάνει είνε ψεύτικα, ψεύτικα. Ψεύτικος άνθρωπος απ' την κορφή ως τα νύχια. Λέει πως δεν κλει μάτι, και κοιμάται δεκατέσσερες ώρες το ημερονύκτιο. Λέει πως της κόπηκε πεια η όρεξη, και τρώει μοναχή της όσοω τρώμε όλοι μας. Και ύστερα - ιδές τι αντιστροφή των όρων - τα έχει με το Βασιλάκη και λέει ότι δεν ελυπήθηκε διόλου τον αδελφό του, γιατί ο άνθρωπος λυπάται σαν άνθρωπος δηλαδή από μέσα του.

ΠΕΤΡΟΣ

Κ' εγώ υποθέτω ότι απ' όλους περισσότερο ο καυμένος ο Βασιλάκης είναι λυπημένος... Η δε Κρυσταλλία;

ΝΙΚΟΣ

Ότι της πη η μητέρα της, λέει η μαμιά. Τώρα ύστερα μάλιστα κατήντησε φαινόμενον. Κλάψε και κλαίει! Φαντάσου, - αλλά αυτό σε παρακαλώ, όλως διόλου μεταξύ μας, - ότι η μαμιά της απηγόρευσε να δέχεται άνθη και φιλία από εμέ, όσο βαστά το πένθος.!

ΠΕΤΡΟΣ

(ακράτητος γελών) Όχι δα!... Όχι δα!...

ΝΙΚΟΣ

(φουρκισμένος) Βλέπεις πως γελάς; Βλέπεις πως σου φαίνεται τερατώδες; Και όμως, αν σου τώλεγε η πεθερά μου, είμαι βέβαιος πως θα της αποκρινόσουν: (Μιμούμενος το ύφος του Πέτρου). «Εκάματε πολύ καλά, κυρία μου, πολύ λαμπρά. Συμφωνότατος!».

ΠΕΤΡΟΣ

(παύων να γελά πλέον). Όχι, παρά θα στεκόμουν στα νύχια σαν το κοκκόρι, έτοιμος για καυγά, όπως εσύ! «Τοσούτον χρόνον μετ' εμού και ουκ έγνωκάς με, Φίλιππε». Δεν το εκατάλαβες, λοιπόν ακόμα, ότι δόξα τω θεώ υγιαίνω; Ότι δεν μου επέρασε ποτέ η ιδέα να επισκευάσω εγώ τα μυαλά του κόσμου; Άφησε τον άλλον να έχη την ιδέαν του και δείχνε ότι την συμμερίζεσαι και σύ για να σ' έχει σε υπόληψη!

ΝΙΚΟΣ

Αυτό είνε το καλύτερο, έ;

ΠΕΤΡΟΣ

Αμφιβάλλεις ακόμη;

ΝΙΚΟΣ

Όχι, Πέτρο, ποτέ. Την ημέρα που, για οποιονδήποτε λόγο, δεν θα μπορούσα να πω

«αυτό δεν είνε σωστό» ή «αυτό μ' ενοχλεί» εκείνη την ημέρα σε βεβαιώ ότι θα επιθυμήσω το θάνατο - όχι, βέβαια, όπως τον επιθυμεί τώρα η πεθερά μου.

ΠΕΤΡΟΣ

Τότε, φίλε μου δεν είσαι για να ζήσης με ανθρώπους υγιείς και σε συμβουλευώ, εκεί που θα παντρευθείς σ' έξι μήνες, ν' αποσυρθείς καλύτερα σε κανένα Άσυλον φιλανθρωπικών.

ΝΙΚΟΣ

(γελών) Εισ το Φρενοκομείον;

ΠΕΤΡΟΣ

Μη γελάς. Σου ομιλώ πολύ σοβαρά. Πρόσεξε να ιδής τι μεγάλη στιγμή είνε αυτή. Δέκα χρόνια σε έχω φίλο. Είνε η πρώτη φορά που σου μιλώ σοβαρά. Είμαι τριανταδύο χρονών άνθρωπος. Είνε η πρώτη φορά στη ζωή μου που δεν εσυμφώνησα με τον άλλον.

ΝΙΚΟΣ

Ξεύρεις γιατί συνέβη αυτό; Γιατί πρώτη φορά στη ζωή σου θ' απήντησες άνθρωπο, που να μην αγαπά μόνον όσους του λέγουν: «σοι Κύριε»! Αν ήταν όλοι σαν κ' εμέ, τι ανάγκη θα είχες να λες ψέμματα;

ΠΕΤΡΟΣ

Πράγματι... Είσαι μοναδικός ... ηλίθιος.

ΝΙΚΟΣ

Και γιατί να μην είμαι, παρακαλώ; Τι ανάγκη έχω; Το κέφι μου κάνω. Γι' αυτό βλέπεις απέφυγα και το επάγγελμα, που θα μ' ανάγκαζε να συνθηκολογώ με τη συνείδησί μου.

ΠΕΤΡΟΣ

Ναι... δεν έγεινες δικηγόρος, και έγεινες δικαστικός. Αν κολακεύεσαι όμως να πιστεύης ότι έτσι θα λες ολιγώτερα ψεύματα, είσαι πολύ απητημένος.

ΝΙΚΟΣ

Δεν θα λέγω κανένα!

ΠΕΤΡΟΣ

Ε, τότε λοιπόν θ' αποτύχης και ως δικαστής, όπως θ' αποτύχης και ως γαμβρός και ως σύζυγος και αργότερα, κατά συνέπειαν, ως πατήρ και πάντοτε ως κοινωνικός άνθρωπος.

ΝΙΚΟΣ

Και τι εννοείς όταν λες: «θ' αποτύχης;»

ΠΕΤΡΟΣ

Να! Όλος ο κόσμος θα λέγη ότι είσαι κακός δικαστής, κακός γαμβρός, κακός σύζυγος, κακός πατέρας και κακός άνθρωπος.

ΝΙΚΟΣ

Έγνοια σου και οι ολίγοι που θα με ξεύρουν καλά, δεν θα το λένουν αυτό.

ΠΕΤΡΟΣ

Αυτοί όμως δεν αποτελούν την κοινή γνώμη.

ΝΙΚΟΣ

Περιφρονώ την κοινήν γνώμην.

ΠΕΤΡΟΣ

Μεγάλο λόγο είπες, παιδί μου.

ΝΙΚΟΣ

Όχι όσο νομίζεις. Εσύ, παραδείγματος χάριν, θα λες ότι είμαι κακός άνθρωπος;

ΠΕΤΡΟΣ

(ζωηρώς). Βεβαιότατα! Εννοείται! Θα το λέγω και θα το παραλέγω.

ΝΙΚΟΣ

(μειδιών) Α, ναι! Ξέχασα ότι εσύ είσαι πάντα συμφωνότατος με τον κόσμο. Όστε ούτε σύ δεν θα με υπερασπίζεις;

ΠΕΤΡΟΣ

Αυτό δεν το περρίμενες!

ΝΙΚΟΣ

Όχι, σου ορκίζομαι. Ξεύρεις όμως - μα το θεό, σου λέγω, - ξεύρεις ότι αυτό που κά- νεις δεν είνε... πολύ έντιμον;

ΠΕΤΡΟΣ

(ταρασσόμενος) Τι εννοείς, δηλαδή;

ΝΙΚΟΣ

Μα ξεύρω κ' εγώ;... Αυτή διπροσωπία... αυτή η αιωνία κλίσις του σώματος (σχύ- πτει)... αυτή δουλική ανειλικρίνεια, τέλος πάντων, (Κάπως εξημμένος) δεν είνε δυ- νατόν να χαρακτηρίζουν ένα τίμιον άνθρωπον!

ΠΕΤΡΟΣ

(ψυχρώς) Και τι θα πη τίμιος άνθρωπος;

ΝΙΚΟΣ

(αξιωματικώς) Τίμιος άνθρωπος είνε ο ελεύθερος.

ΠΕΤΡΟΣ

(εις τον ίδιον τόνον). Τίμιος άνθρωπος είνε... μία νούλα τόση! (Περιγράφει δια του δακτύλου τον γύρον του καπέλου του. Αλλάζων τόνον). Άφησέ με ήσυχο, παιδί μου. Τίμιοι άνθρωποι, όπως τους φαντάζεσαι σύ, δεν υπάρχουν. εις τον κόσμο. Πήγαινε τώρα να βρης τον φίλο σου εκείνο... και αν θέλεις ρώτησέ τον να σου πη τι σε συμφέρει καλύτερα...

ΝΙΚΟΣ

(διακόπτων και αναλαμβάνων τον πύλον του). Εγώ δεν κάμνω ό, τι με συμφέρει, αλ- λά ό,τι πρέπει.

ΠΕΤΡΟΣ

(νεύων εμφαντικώς δια της χειρός). Λοιπόν, αντίο!

ΝΙΚΟΣ

Ορεβουάρ, φίλε μου! (Εξέρχεται βλέπων το ωρολόγιόν του).

Σκηνή Γ' - Πέτρος, Κοραλία (sic)

ΠΕΤΡΟΣ

(εγείρεται και περιφέρεται πολύ συλλογισμένος.) Αυτό που κάμνεις δεν είναι πολύ έντιμον. Καλά λοιπόν... Εγώ θα σου δείξω!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(εισερχομένη δια της δεξιάς θύρας). Καλή μέρα σας, κύριε Πέτρε! *(τείνει προς αυτόν την χείρα)*

ΠΕΤΡΟΣ

(υποκλινόμενος βαθύτατα και θλίβων την χείρα της). Δεσποίνις, πως είσθε;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Όχι τόσο καλά! Απόψε δεν μπόρεσα να κλείσω μάτι όλη τη νύκτα. Μόλις το πρωί αποκοιμήθηκα λιγάκι. Αλλά ένα τρομακτικό όνειρο μ' εξύπνησε αμέσως και δεν ξανακοιμήθηκα πεια. Βλέπετε πως είμαι ωχρά;

ΠΕΤΡΟΣ

Ωχρά; Διόλου. Το χρώμα σας είνε ωραιότατον και ανθηρότατον όπως πάντοτε.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(σπεύδουσα να κυτταχθή εις τον καθρέπτην). Περίεργο πράγμα να μην είμαι ωχρά! Ο καθρέπτης μέσα, μ' έκαμε σαν πτώμα.

ΠΕΤΡΟΣ

Αν ήταν έτσι τα πτώματα, χαρά στον Χάρο!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Δόξα ο θεός όμως που η μητέρα κοιμάται καλά! Απόψε δεν εσάλεψε καν από τη θέσι της. Ας κοιμάται τουλάχιστον εκείνη, που κλαίει τόσο πολύ την ημέρα!

ΠΕΤΡΟΣ

Κλαίει η καϋμένη, έ;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ω, κλαίει πολύ. Προπάντων άμα έρχονται άνθρωποι...

ΠΕΤΡΟΣ

(περίλυπος) Ε, οι φίλοι του μακαρίτη, βλέπετε, πάντα της φέρουν αναμνήσεις.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ω, να, πολλές, πολλές. Κατήντησε να λυπούμαι περισσότερο τη μητέρα παρά τον πατέρα.

ΠΕΤΡΟΣ

(πλέον περίλυπος). Καϋμένη Κρυσταλία.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Και δεν μας φτάνουν τα τόσα μας βάσανα από το θάνατο, λέει η μαμιά, παρά έχουμε ακόμη και άλλα, από τη ζωή. *(Ομιλούσα ολοέν, ταξιθετεί τα επί του καναπέ υφάσματα).*

ΠΕΤΡΟΣ

Εμπορώ να ερωτήσω τι εννοείτε;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ακόμη δεν ήλθε και αυτή η ράπτρια να μας ράψη τα φορέματα, και το μνημόσυνο έφθασε.

ΠΕΤΡΟΣ

Ξεύρετε, δεσποινίς, ότι τα μαύρα σας πηγαίνουν θαυμάσια;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(περιχαρής) Αλήθεια;

ΠΕΤΡΟΣ

Εις ό, τι έχω ιερόν.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Περίεργον! και ο Νίκος μου λέγει ότι δεν μου πηγαίνουν διόλου... ότι με κάνουν κίτρινη... Πως σας φαίνεται; (Μολονόπι φορεί μαύρα, απλώνει το ύφασμα επάνω της και βλέπει εις τον καθρέπτη). Ιδέτε με!

ΠΕΤΡΟΣ

Με συγχωρεί ο κύριος Νίκος, αλλά δεν ξεύρει τι λέγει. Ποτέ στη ζωή μου δεν είδα ωραιότερη μαυροφόρα.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(μειδιώσα). Κ' εγώ δεν τον ακούω τον Νίκο, να σας πω... Όλα τα δικά μου τα βρίσκει άσχημα, όλα.

ΠΕΤΡΟΣ

Τον ακαλαίωθητο! Τον εγωιστή!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(αποβάλλουσα το ύφασμα). Πως σας φαίνεται η διαγωγή του; Είνε διαγωγή αρραβωνιαστικού αυτή; Είδατ' εκεί πως συγχύζει τη μητέρα;

ΠΕΤΡΟΣ

(στενάζων) Είδα... είδα... δυστυχώς είδα!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Η μητέρα, ξεύρετε, άρχισε να σκέπτεται σοβαρά ότι κατ' ουδένα τρόπον... δεν είναι δυνατόν...

ΠΕΤΡΟΣ

(ζωηρώς) Κ' εγώ αυτό νομίζω, Δεσποινίς. Συμφωνώ, α, συμφωνώ!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Αυτό ήταν σπουδαίο λάθος του μπαμπά. Αγκαλιά - λέει η μαμιά - τότε έκαμε σωστό πράμα εις τη ζωή του ο μακαρίτης; (στενάζει)

ΠΕΤΡΟΣ

Τώρα εννοώ..., τώρα εννοώ... θα μου επιτρέψετε μίαν αδιάκριτον ερώτησι, δεσποινίς;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Τι ερώτησιν.

ΠΕΤΡΟΣ

Έτσι, ως οικογενειακός φίλος, ενδιαφερόμενος δια την ευτυχίαν σας, κάτι θα σας ερωτήσω.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ευχαρίστως.

ΠΕΤΡΟΣ

Δηλαδή... ήθελα να πω... παραδείγματος χάριν... υποθέσατε ότι σας ερωτά η μητέρα σας... ο θεός σας... η θεία σας... (Σιγώτερα) Τον αγαπάτε το Νίκο.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Κύριε Πέτρε, αυτό... αυτό...

ΠΕΤΡΟΣ

Αυτό;;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Αυτό δεν μου το επέτρεψε ποτέ η μαμμά.

ΠΕΤΡΟΣ

(σβαρότατα) Ίσως ένεκα του πένθους;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ω, και προ του πένθους, κύριε!

ΠΕΤΡΟΣ

Τώρα εννοώ... τώρα εννοώ... Δεν πιστεύω να την κατηγορείτε τη μητέρα σας γι' αυτό;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Διόλου, κύριε. Μία μητέρα - λέει η μαμμά - είχε δικαίωμα να διευθύνει την καρδιάν της θυγατρός της.

ΠΕΤΡΟΣ

Σωστόν. Και δεν αμφιβάλλω ότι η μητέρα σας την διευθύνει με όλην την σύνεσιν και την σοφίαν του μητρικού φίλτρου. Βλέπει ότι ο Νίκος δεν είναι ο άνθρωπος που θα σας κάμει ευτυχή...

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Αν ο γάμος είναι μία συμφωνία, λέει η μαμμά, πως θα με κάμει ευτυχή άνθρωπος που δεν έμαθε να συμφωνή ποτέ του;

ΠΕΤΡΟΣ

Συμφωνών πληρέστατα... (εμφαντικώς) Εγώ, εγώ συμφωνώ... (την κυττάζει και χαμογελούν). Αυτό σκέπτεται και η μητέρα και ποίος ηξεύρει μήπως ήυρε από τώρα και σας υπέδειξε τον άνθρωπον που θα σας έκαμνε ευτυχή... δια της συμφωνίας; (Μειδιά).

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ποίος ηξεύρει; (Μειδιά)

ΠΕΤΡΟΣ

Έπειτα και ο Νίκος δεν φαίνεται πολύ - πολύ ευχαριστημένος από την όλην κατά-

στασιν... Είνε πολύ φίλος μου ο Νίκος και ξεύρω... Αν κρίνω μάλιστα από μίαν συννομιλίαν που εκάμαμεν προ ολίγου...

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Σας είπε άσχημα πράγματα για μας;

ΠΕΤΡΟΣ

Σχεδόν... σχεδόν αποτροπαια!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(μετά ζωηράς περιεργείας) Τι να ζητέ, τι;

ΠΕΤΡΟΣ

Μα να, για το ζήτημα του πένθους... για τη λύπη σας...

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Δηλαδή;

ΠΕΤΡΟΣ

Σας βρίζει τέλος πάντων.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Το τέρας! Και σεις τι του είπατε.

ΠΕΤΡΟΣ

Αμφιβάλλετε ότι δεν τον εσυμβούλευσα... να υπάγη εις το Φρενοκομείον;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(γελώσα) Λαμπρά συμβουλή! Λαμπρά! Σεις κοντεύετε να συμβουλευέτε καλλίτερα και από τη μαμιά.

ΠΕΤΡΟΣ

Με κολακεύετε πολύ δεσποινίς;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Διόλου. Η μαμιά μου είπε να ομιλώ σε 'σας με όλην την ελευθερίαν και με όλην την ειλικρίνειαν.

ΠΕΤΡΟΣ

Τιμή μου. Είμαι ευτυχής να έχω την εμπιστοσύνην μας τόσοσιν ωραίας, τρυφεράς, χαριτωμένης και ευφυούς κόρης.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Πολλά λέτε.

ΠΕΤΡΟΣ

(ως ερωτευμένος πλέον). Την αλήθεια! Εγώ λέγω πάντα την αλήθεια! Είσθε τόσοσιν ωραία, ώστε το μόνον πράγμα, δια το οποίον δικαιολογώ τον Νίκο, είναι που εφρουρκίσθηκε, που η μητέρα σας απηγόρευσε - δια το πένθος ... - να δέχεσθε άνθη και φιλήματα.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(ακκιζομένη). Από το Νίκο!

ΠΕΤΡΟΣ

Ωστε θα μου επιτρέψετε εμένα να σας προσφέρω αυτό το μπουκετάκι; (εξάγει ανθοδέσμην ἰων και της την προσφέρει).

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ευχαρίστως. Για σας δεν μου είπε τίποτα η μητέρα. (Λαμβάνει την ανθοδέσμην). Είνε και μενεξέδες... ταιριάζουν λαμπρά με το μαύρο... στολισμός σχεδόν πένθιμος. (Ενθέτει την ανθοδέσμην εις το στήθος της, βαθείά, ώστε μόλις να φαίνεται). Ευχαριστώ.

ΠΕΤΡΟΣ

(πολύ τρυφερός, πλησιάζει, λαμβάνει την χείρα της και την κυττάζει επί τινας στιγμάς). Κρυσταλία;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Τι;

ΠΕΤΡΟΣ

(παρακλητικώς) Εμείς που μοιάζουμε σαν αδέρφια;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Τι;

ΠΕΤΡΟΣ

(κάτι της ψιθυρίζει).

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Και γι' αυτό δεν έχω ρητήν απαγόρευσι. ... Αλλά... (κατεβάζει την κεφαλήν)

ΠΕΤΡΟΣ

Αλλά, τι;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ντρέπουμε...

ΠΕΤΡΟΣ

Δεν πειράζει... η μισή ντροπή δική σου και η μισή δική μου... (την φιλεί). Ω, τι ευτυχία!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Φθάνει. (Αποσπάται και απομακρύνεται ολίγα βήματα). Όμως να σας πω ένα πράγμα.

ΠΕΤΡΟΣ

Τι, πουλί μου;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Θα το πω της μητέρας.

ΠΕΤΡΟΣ

Ποιό απ' όλα;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Αυτά που μου είπατε και αυτά... (Καταβιβάζει αιδημόνως την κεφαλήν).

ΠΕΤΡΟΣ

Α, όχι, να μη τα πης.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Αυτό δεν γίνεται, κύριε Πέτρε, θα το πω. Ένα κορίτσι καθώς πρέπει, λέει η μαμμά, όλα πρέπει να τα λέγης της μητέρας του.

ΠΕΤΡΟΣ

(γελών). Ε, αφού είν' έτσι, πέ 'τα, συμφωνώ. Αλλά θα σε παρακαλέσω, όχι μπροστά μου.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(πολύ καθησυχαστικώς). Α, όχι μπροστά σας! Τι λέτε! (Βλέπουνσα προς την δεξιάν θύραν). Α, να και η μητέρα μου... Είν' εδώ από χθες και ο θεός Βασιλάκης και η θειά Αγάθη. Να τους.

ΠΕΤΡΟΣ

Το παράθυρο! (Σπείνδει και κλείει το παράθυρο. Σκότος).

Σκηνή Δ' - Αγάθη, Βασιλάκης, Κλεοπάτρα και οι άνω.

(εισέρχονται δια της θύρας δεξιά η Αγάθη, ο Βασιλάκης και τελευταία η Κλεοπάτρα).

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(προχωρών προς τον Πέτρον). Καλή μέρα σας!

ΑΓΑΘΗ

(ομοίως), Καλή μέρα σας!

ΠΕΤΡΟΣ

Προσκυνώ! Προσκυνώ! (Θλίβει την χείρα του Βασιλάκη και της Αγάθης).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Καλημέρα, παιδί μου. Μπράβο, παιδιά μου. Έχετε, βλέπω, κλειστά τα παράθυρα. Εκείνος ο Νίκος δεν τα κλείνει ποτέ. (Πλησιάζει την Κρυσταλίαν και κάτω της λέγει κρυφά).

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Λοιπόν, πως πάει το εμπόριο, Πέτρο;

ΠΕΤΡΟΣ

Ε, δόξα τω θεώ, κύριε Μαύσωλε, δεν πεθαίνουμε της πείνας!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Έλα εσύ, έλα εσύ τώρα και τα ξεύρουμε. Μη μας κάνης τον μετρίοφρονα.

ΑΓΑΘΗ

Μη μας κάνης το μετρίοφρονα! (Κάθεται)

ΠΕΤΡΟΣ

Εγώ μετρίοφρων. Την αλήθεια σας λέγω. Μεγάλα πράγματα δεν γίνονται διότι λείπουν και τα μεγάλα κεφάλαια.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(μειδιών). Και αυτά θα βρεθούν σιγά - σιγά... Μία καλή προίκα, παραδείγματος χάριν...

(διαρκώντας του διαλόγου τούτου, μεταξύ Κρυσταλίας και Κλεοπάτρας γίνεται μία μικρά παντομίμα, της οποίας ιδού η έννοια: « -Τ' είνε πάλι αυτά; - Ποιά, μαμμά; - Αυτά, καλέ, που έχεις στο στήθος. - Α, είνε τα άνθη... μου έδωσε... - Ο Νίκος; - Όχι, καλέ, ο Πέτρος. - Α, καλά, - καλά. Σ' τώπα, χαίρω πολύ, λαμπρά!...»).

ΠΕΤΡΟΣ

(προς τον Βασιλάκη). Ω, δεν βαρυνέστε! αυτά είνε όνειρα. (προς την Κλεοπάτραν). Πως επεράσατε, κυρία Κλεοπάτρα;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(αναλαμβάνουσα αποτόμως το θρηνώδες ύφος και εγκαθιδρυομένη εις τον καναπέν). Μη μ' ερωτάς, παιδί μου, μη μ' ερωτάς! (Στενάζει). Ο θεός το ξεύρει τι νύχτα πέρασα απόψε. Μάτι δεν έκλεισα. Μα μήπως κοιμήθηκα χθες; μα μήπως προχθές; Το πιστεύεις, Πέτρο μου, που από εκείνη την φαρμακωμένη ημέρα, ύπνος δεν ξέρω τι θα πη;

ΠΕΤΡΟΣ

Γιατί να μην το πιστεύσω; μπτα! (Κάθεται. Ήδη κάθηνται όλοι).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Εκείνο όμως που με παρηγορεί, είνε που κοιμάται η Κρυσταλία μου. Τι ήσυχη που ήταν απόψε! Σαν πουλάκι εκοιμούντανε το καϊμένο μου! Δεν ξυπνείς, Πέτρο μου, τι έμμορφα που κοιμάται!

ΠΕΤΡΟΣ

Φαντάζομαι... ε, ας κοιμάται αυτή, τουλάχιστον

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Αυτό λέω κ' εγώ, Πέτρο μου. Αυτή τώρα μπαίνει στον κόσμο. Μεγάλο, αλήθεια το δυστύχημά της. Αλλά όχι πάλι για να μαραθί και να πεθάνη.

ΠΕΤΡΟΣ

Θεός φυλάξει.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Να η ώρα τώρα, να πεθάνωμεν όλοι, γιατί πέθανε ένας.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(αναστενάζουσα). Ε, όποιος πεθάνη και όποιος ζήσει, Βασιλάκη μου... (την στιγμὴν αὐτὴν ἀκούεται ἐν ὁργανέττον ἀπὸ τὸν δρόμον). Μη! Μη! για το θεό! δεν μπορώ ν' ακούω μουσική ... ας φύγη!... δεν μπορώ! δεν μπορώ!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Θα περάση, μαμμά, δεν είνε τίποτα.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μην κάνεις έτσι, αδελφή! Οργανέττο είνε!

ΠΕΤΡΟΣ

Τον βέβηλον! Από εδώ βρήκε να περάσει κι αυτός.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(χωρίς να διακοπή). Δεν μπορώ!... όχι!... όχι!... ας φύγη! να φύγη!

ΠΕΤΡΟΣ

(εγειρόμενος) Θα κατεβώ να τον διώξω!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Όχι, παιδί μου, πάει ο Βαγγέλης. (Φωνάζει). Βαγγέλη! Καλέ μουσική θ' ακούω εγώ τώρα; Βαγγέλη!... κτύπησε, Πέτρο μου το κουδούνι, να ζης. (ο Πέτρος κωδωνίζει με μεγάλην προθυμίαν).

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(εισερχόμενος) Τι αγαπάτε;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(ανοίγουσα το πορτοφόλι της). Να, Βαγγέλη, δόσε πενήντα λεπτά αυτουνού με τ' οργανέττο και 'πε του να φύγη απ' εδώ γρήγορα.

ΠΕΤΡΟΣ

Ναι. Πε του ότι έχουμε πένθος και να μην ξαναπεράσει απ' εδώ.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Δεν του το είπαμε και προχθές;

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

Μάλιστα, κυρία. (Ο Βαγγέλης λαμβάνει τα χρήματα και εξέρχεται τρέχων).

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Έτσι τον κακοσυνειθίζετε, μαμιά. Θα περνά κάθε μέρα για να παίρνει τα πενήντα λεπτά.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Αν έχη την κουταμάρα να του τα δίδη όλα ο Βαγγέλης. ... (Γίνεται σιωπή. Το οργανέττο ακούεται πλησιέστερον. Ο Βασιλάκης κρατεί τον χρόνον αφηρημένος, με το κεφάλι και με το πόδι). Πως μ' αρέσει η Τραβιάτα! Αν μπορούσα απόψε θα πήγαινα εις το Ιταλικόν. Τι να σας πω! Επιθύμησα λιγάκι μουσική.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Όρεξι που την έχεις, καϋμένε.! Δεν ντρέπεσαι και λιγάκι; (Το οργανέττο παύει αποτόμως).

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Να, πάει, φεύγει, μαμιά. Ετοίμασε τώρα τα πενήντα σου γι' αύριο.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ναι. Ας πάρη τα μούτρα του και αύριο! Θα του χύσω ξεματιστό νερό.

ΠΕΤΡΟΣ

Συμφωνότατος.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Αστέιοι μου φαίνεσθε. Καλέ ξεύρετε πως δεν έχετε δικαίωμα να τον εμποδίσετε; Ούτε ο δρόμος είναι δικός σας ούτε η γειτονιά έχει πένθος.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Με συγχωρείς! Η γειτονιά τον ελάτρευε το μακαρίτη μου. Ύστερ' από τη συμφορά μας, κανένας γείτονας δεν έχει όρεξι ν' ακούση μουσική. Πόσω μάλλον εμείς!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Βουλώστε τ' αυτιά σας, λοιπόν.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Μακάρι να μπορούσαμε. (Στενάζει). Δεν θ' ακούαμε τουλάχιστον τα σκληρά λόγια.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Τι σκληρά λόγια; Δεν σου λείει κανένας σκληρά λόγια. χριστιανή μου!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ναι, μάλιστα. Άμα δεν είναι εδώ ο γαμπρός μου, αφήνει εσένα στο πόδι του να με τρώγεται. Βασιλάκη, εγώ δεν είμαι μαθημένη έτσι. Εικοσιτέσσερα χρόνια, επτά μήνες και δύο εβδομάδες που έζησα με το μακαρίτη, το «πήγαινε παρέκει» δεν το άκουσα! Έπειτα τι νομίζεις, ότι επειδή εσύ δεν ελυπήθηκες τον αδελφό σου και γυρεύεις τριανταοκτώ ημέρες ύστερα από το θάνατό του να πας στο θέατρο, κανένας δεν τον ελυπήθηκε;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(Σφύριξε μου να χορεύω). Αυτό είναι άλλο ζήτημα. Εγώ όμως δεν είπα ότι θα πάγω στο θέατρο. Είπα: αν μπορούσα, αν...

ΑΓΑΘΗ

Βέβαια. Αν μπορούσε...αν...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(δεικνύουσα τον Πέτρο). Τουλάχιστον δεν ντρέπεσαι τον ξένον άνθρωπον.

ΠΕΤΡΟΣ

(γελών) αφήστε τα, καλέ, αυτά... Τα μαλώματα είναι για το φίλο μου το Νίκο. Για φαντασθείτε, αλήθεια, αν ήταν εδώ, τι θα έλεγε που εδιώξαμε το οργανέττο. (Όλοι κινούντες τας κεφαλές) Πω, πω, πω, πω, πω!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(δυνατότερ' απ' όλους) Πω, πω, πω, πω, πω! Ποιός θα τον άκουε πάλι. Ντελίριο τον πιάνει, παιδιά μου, άμα βλέπη πως θυμούμαι και σέβουμαι το μακαρίτη. Και ξεύρετε μια ιδέα που μου πέρασε; Ζηλεύει!... Ναι, είναι ζηλιάρης. Ζηλεύει γιατί αγάπώ τον άντρα μου περισσότερο από αυτόν.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(διαμαρτυρόμενος). Α, καϊμένη και σύ!

ΠΕΤΡΟΣ

Ναι, δεν είναι δύσκολο. Εγώ ξεύρω ότι είναι λιγάκι ζηλιάρης. Τον γνωρίζω δα δέκα χρόνια.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(θριαμβευτικώς προς τον Βασίλακην). Τα είδες τα; Έννοια σου και ξεύρω εγώ τι λέγω... και προπάντων ξέρω τι κάνω! Μα το Χάρο που μ' έκαψε, θα ιδήτε τι θα πη Κλεοπάτρα!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Δεν βαρύνεσαι τώρα, καϋμένη νύφη! Μη συγχύζεσαι άδικα. Το παιδί είναι λιγάκι ζωηρό, αλλά είναι πολύ καλό. Ποτέ δεν μιλεί με κάκια.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Με κάκια ή χωρίς κάκια εγώ δεν ξεύρω. Ξεύρω μόνο ότι μιλεί και αυτό μου φθάνει. *(Αποστρέφει την κεφαλήν με απόφασιν να μην απαντήση πλέον).*

ΠΕΤΡΟΣ

Δηλαδή, ναι,... ο φίλος μου Νίκος, - τι θέλετε να τα λέμε τώρα; - είναι λιγάκι ελαφρός.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Διόλου.

ΠΕΤΡΟΣ

Μα δεν είπα πολύ, κύριε Μάυσωλε. Λιγάκι, πολύ λίγο.... σχεδόν διόλου.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(παρουσιάζόμενος εν σπουδή εκ της θύρας του βάθους). Ήλθε η εικόνα του μακαρίτη.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(σαν να της ήλθε πιστολιά). Α! Ω! Ωμέ! Ωμέ! Το ανώδυνον! που είναι το ανώδυνον. Τρέξ'τε, θα λυποθυμήσω *(sic)*.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(εγειρομένη και τρέχουσα εις το παρακείμενον δωμάτιον). Ανόητε Βαγγέλη! Έτσι απότομα το λένουν.

ΠΕΤΡΟΣ

(εγειρόμενος και πλησιάζων την Κλεοπάτραν). Μην κάνετε έτσι, κυρία Κλεοπάτρα! Θάρρος! Θάρρος!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Δεν μπορώ! Αυτό μου έλειπε τώρα! Ύστερα από τέτοια νύχτα που πέρασα να μου φέρουν και την εικόνα του!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(εγειρόμενος και αυτός μετά της Αγάθης). Πήγαινε, Βαγγέλη, βάλ'την σε κανένα μέρος. Μην την φέρνεις εδώ.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(έξαλλος) Όχι! Όχι! Φέρ' την! Φέρ' την! Ας τον ιδώ τουλάχιστον ζωγραφιστό... ας τον ιδώ..., φέρ' την!

ΠΕΤΡΟΣ

Έλα, λουπόν, φέρτην!

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(μετά πολλές αμφιταλαντεύσεις κινείται όπως εξέλθη) Αμέσως!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Μη! Μη! Που πας; Μη την φέρης, μη! Δεν μπορώ, θα λιποθυμήσω. *(ο Βαγγέλης στέκεται).*

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(εισερχομένη με το φιαλίδιον του ανωδύνου) Να, μητέρα, μύρισε! *(Η Κλεοπάτρα μυρίζει. οι άλλοι την περιστοιχίζουν με φροντίδας).*

ΑΓΑΘΗ

(προς τον Βαγγέλην). Μην την φέρης λοιπόν!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ω, συμφορά μου! συμφορά μου! Τι ήταν πάλι αυτό σήμερα;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(προς την μητέρα της) Πάψε λοιπόν, μητέρα. Εμείς κ' εμείς είμαστε τώρα. Ο Πέτρος δεν είχε κανέναν ξένο...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Δεν μπορώ, παιδί μου, δεν μπορώ.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Σαν παιδί κάνεις, καυμένη Κλεοπάτρα!

ΑΓΑΘΗ

Σαν παιδί!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Μα το θέλω, Βασιλάκη μου; Νομίζεις ότι το θέλω;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Αφού λοιπόν δεν το θέλεις, κάμε κουράγιο.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Καλά, κάνω. Πήγαινε, Βαγγέλη να τη φέρης, πήγαινε!

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

Αλήθεια να πάγω;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Πήγαινε, σου λέμε! *(Οι άλλοι νεύουν να υπάγη να την φέρη).*

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

Αμέσως *(εξέρχεται)*

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ο άνθρωπος πρέπει να έχει γενναιότητα ν' αντιμετωπίζει τας περιστάσεις.

ΠΕΤΡΟΣ

Και τα εικόνες!

(Γίνεται σιωπή. Όλοι περί την Κλεοπάτραν, περιμένουν την εικόνα, με τους οφθαλμούς προς την θύραν του βάθους. Μετ' ολίγον εισέρχεται ο Βαγγέλης, κρατών προσωπογραφίαν εις φυσικόν μέγεθος, άνευ πλαισίου. Η εικὼν καλύπτει το πρόσωπον και

τον κορμόν του υπηρέτου, ώστε μόνον οι πόδες του φαίνονται, ως συνέχεια της εικό-
νος. Μόλις την ατενίζει η Κλεοπάτρα, εγείρεται τραγικά, ως δια να την εναγκαλισθή,
αλλά πέττει πάλιν επί του καναπέ).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ωωω! θα λιποθυμήσω! (Κλείει τους οφθαλμούς)

(Όλοι: σπεύδοντες προς βοήθειάν της) Μη! μη! μη! μη!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ησύχασε τώρα, δεν είνε τίποτε.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Πάει, πέρασε! (Ο Βαγγέλης αποθέτει απέναντι την εικόνα επί μιάς πολυθρόνας και
ίσταται πλησίον).

ΠΕΤΡΟΣ

Ιδέτε τι ωραία εικόνα που σας έκαναν!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Ολοζώντανος είνε ο μπαμπάς!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(ανοίγει τους οφθαλμούς και στενάζει ως αφυπνιζομένη εκ βαθέος ύπνου). Που εί-
μαι; πού είμαι;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Εδώ είσαι, μαμιά. Να και η εικόνα.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Αχ! Κόντεψα να λιποθυμήσω. Ίσως μάλιστα και να ελιποθύμησα... (Εγείρεται και
πλησιάζει ολοένα την εικόνα. οι άλλοι την συνοδεύουν όπισθεν). Έτσι, καθώς την
κρατούσε ο Βαγγέλης και έβλεπα μόνο τα πόδια του, ενόμισα πως μπαίνει μόνη της
η εικόνα. ... Αχ! ... Ο μακαρίτης μου ολοζώντανος... (Υψώνουσα την φωνήν δια
μας). Σωτήρη μου! Σωτήρη μου! (ορμά, εναγκαλίζεται την εικόνα και αορίζει να
την φιλή). Εικοσιτέσσερα χρόνια, επτά μήνες και δυό... (Η φωνή της πνίγεται. Κλαί-
ει και φιλεί).

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Μη, μαμιά, είνε φρέσκο ακόμη και θα βγουν οι μπογιές.

ΠΕΤΡΟΣ

(με άκραν σοβαρότητα). Μη φοβάσθε... η (sic) λαδομπογιές δεν βγαίνουν... Αφήστε
την μαμιά σας να κάμη ότι ξεύρει. Η καϊμένη έχει δίκιο...

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

Είνε σπαραξικάρδιον! (Εξέρχεται κλαίων δυνατά).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(απομακρυνόμενη και βλέπουσα την εικόνα εν συντριβή). Τι ομοιότης! Τι ωραίο

πράγμα! Ο ίδιος και απαράλλακτος. Μου φάνηκε πως τον εφίλουσα αληθινά. ...Εικοσιπέντε δραχμές συμφώνησα το ζωγράφο, μα τριάντα θα του στείλω! Καλά μου έλεγε η μητέρα του: «Άφησε να ιδής τι εικόνα θα σου κάμει το παιδί». (Βαθμυδόν απομακρύνονται όλοι από την εικόνα και κάθηνται πέριξ).

ΠΕΤΡΟΣ

Και είναι μαθητής ακόμη του Πολυτεχνείου αυτός, έ;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Μαθητής, μάλιστα... ένα πτωχό παιδί, μα με πολύ ταλάν.

ΑΓΑΘΗ

Τι θα πη ταλάν.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ταλάν θα πη τάλαντον. (Κλείει το μάτι και μειδιών). Δηλαδή το παιδί είναι πολυ-τάλαντον.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ας σου έλειπον τ' αστεία, καϊμένη Βασιλάκη, τέτοιες ώρες!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Άμα σου έρχεται ως την γλώσσα, θα το πης, ότι ώρα κι αν είνε... Κυττάξετε όμως, δεν τον έχει κάνει πιο έμμορφο, έ;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Καθόλου. Μόνον οι φωτογράφοι κολακεύουν. οι ζωγράφοι είνε πάντα πιστοί. Τι; Άσχημος ήταν ο μακαρίτης; Με συγχωρείς! Ως άνδρας έκανε πολύ φιγούρα.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Δηλαδή... να τα λέμε και να μην ξεροκοκνίζουμε... η οικογένειά μας ποτέ δεν διεκρίθη επί καλλονή... και ο μακαρίτης το ίδιο...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ναι, ίσως. θυμούμαι κ' εγώ τα παλιά τα χρόνια που δεν τον ήθελα, γιατί δεν ήταν και τόσο εϋμορφος. - έ, τρελλό κορίτσι τότε, δεν είχα το μυαλό - αλλά τώρα στα γεράματα που επάχυνε, ωμιόρφηνε πολύ. Α, ήταν ένας άγγελος.

ΠΕΤΡΟΣ

Πολύ ωραίος ήταν ο μακαρίτης. Μεγαλοπρεπέστατος. Δεν βλέπω να τον κολακεύει διόλου η εικόνα!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Εμένα μάλιστα μου φαίνεται ότι το μουστάκι του το έχει κάνει πειό άσχημο.

ΠΕΤΡΟΣ

Ναι, ναι. λιγάκι... μια τρίχα ασχημότερο.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Η εικόνα όμως είνε έμορφη.

ΠΕΤΡΟΣ

Τι λέτ' εκεί! Αριστούργημα!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Αριστούργημα.

ΑΓΑΘΗ

Αριστούργημα.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Θα την δώσω να της κάμουν, να τορ' αμέσως, μια κορνίζα ολοχρυσή. Αριστούργημα!

(Ο Βασιλάκης δακρύζει βλέπων την εικόνα και βγάζει το μανδύλι του και σκουπίζεται ως να μην ήθελε να τον ιδή κανείς)

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(εις άκρον έκπληκτος) Μπα! Κλαίει ο θεός;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(εν ταραχή) Όχι, όχι, παιδί μου. Κάτι μπήκε στο μάτι μου και δάκρυσα... ά, μπα, μπα, μπα! *(Σκουπίζεται γλήγορα)*.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Κ' εγώ ενόμισα ότι κλαίτε. *(Ακούουσα κρότον βημάτων απέξω)*. Α, να, ήλθε και ο Νίκος. Να ιδούμε τι θα πη.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ας έλθη να ξεστραβωθεί, που μου έλεγε πως θα την κάμουν γελοία...

Σκηγή Ε' - Νίκος και οι άλλοι.

ΝΙΚΟΣ

(εισερχόμενος) Έφεραν την εικόνα; Που είναι; Που είναι;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(θρηνωδώς) Να, παιδάκι μου, εκεί.

ΝΙΚΟΣ

(προχωρεί προς την εικόνα εν μέσω νεκρικής σιγής και ανυπομονησίας) Μα πως να την ιδώ σε τέτοιο σκοτάδι;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Πως την είδαμε εμείς;

ΝΙΚΟΣ

Ξέρω 'γω; Άλλα τα μάτια του λαγού, κι άλλα της κουκουβάγιας. *(Προχωρεί και ανοίγει ολίγον το παράθυρον. κατόπιν εισέρχεται και ίσταται προ της εικόνας. Μετά πινας στιγμάς σιωπής, δυνατά)*. Πω! πω! Τι έκτρωμα!!!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(εν απελπισία) Ορίστ' εκεί! Ορίστε!

ΝΙΚΟΣ

Τι τερατούργημα! Και κάθεσθε και το κυττάζετε; Να μη το βλέπω! (Στρέφει τα νότα προς την εικόνα, απομακρύνεται και κάθεται).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ορίστε! Ορίστε! Δεν σας τώλεγα; Τίποτα δικό μας δεν του αρέσει πειά...

ΝΙΚΟΣ

Μα εσείς την εκάνατε;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ούτε το πρόσωπο του μακαρίτη!...

ΝΙΚΟΣ

Εγώ δεν είπα τίποτα για το πρόσωπο του μακαρίτη. Είπα για την εικόνα, που είναι μια μουτζούρα πρώτης τάξεως.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Για την εικόνα είπε.

ΑΓΑΘΗ

Για την εικόνα.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(θυμωμένη). Αδιάφορο. Αφ' ου παριστάνει ένα τέτοιο ιερό πρόσωπο, έπρεπε να εκφραστή με περισσότερο σεβασμό.

ΝΙΚΟΣ

(γελών). Αυτή την αρχή δεν την παραδέχεται καμμία κριτική. Όσο πειό ιερώτερο το πρόσωπο, τόσο πειό καλή έπρεπε να είναι η εικόνα.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Και δεν σ' αρέσει τάχα; Εγώ κόντειψα να λιποθυμήσω που την είδα.

ΝΙΚΟΣ

Α, κ' εγώ, σας βεβαιώ, κ' εγώ... Και σας παρακαλώ πολύ, για να λείψουν οι λιποθυμίες, να πετάξετε απ' εδώ αυτό το σκιάχτρο.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Πάλι τα ίδια! Μη χάνεις τα λόγια σου παιδί μου, γιατί τον άνδρα μου εγώ δεν τον πετώ.

ΝΙΚΟΣ

Ούτε κακοζωγραφισμένο;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Έχεις πολύ λάθος. Εγώ θα στείλω τριάντα δραχμές του ζωγράφου που τον έκανε.

ΝΙΚΟΣ

Κ' εγώ θα του έστελνα εξήντα για να μην τον κάμη.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(με πείσμα). Μάτια μου, που τα ξεύρεις όλα!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(*γελών*). Καποντόπερα είνε οι δυό τους! (Ο Πέτρος τον νεύει ότι είνε συμφωνότατος).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Θα του κάμω δε και μια χρυσή κορνίζα και θα τον κρεμάσω εκεί, νά 'νε στο μάτι κάθε εχθρού και κάθε ζηλιάρη.

ΝΙΚΟΣ

Αφ' ου δεν μπορέσατε να τον κρεμάσετε ζωντανό, τον κρεμάτε τουλάχιστον πεθαμένο. Καλό κι αυτό. (*Ο Βασιλάκης και η Αγάθη γελούν αγαθώς*).

ΠΕΤΡΟΣ

(*προσποιούμενος ιεράν φρίκην*) Νίκο! Νίκο!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Τι έπαθες; Είσαι καλά, παιδί μου; Συλλογίζεσαι τι λες; Αν ετρελάθηκες, πες μας το να το ξεύρουμε...

ΝΙΚΟΣ

Δεν παίρνετε, βλέπω, από αστειότητες, μαμμά. (*γελών περισσότερο*). Θεέ μου! Θεέ μου! Μα ήτο δυνατόν να υποθέσητε ότι τα λέγω σοβαρά αυτά τα πράγματα; Έλα, βρε αδελφέ. Ούτε να πη ένα αστειό δεν μπορεί κανείς εδώ - μέσα.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Πολύ κακή ώρα edιάλεξες γι αστεία.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μα δεν τα είπαμε; Άμα σου έρχεται στη γλώσσα, θα το πης, ότι ώρα και να είνε. Αστειεύθηκε το παιδί...

ΝΙΚΟΣ

(*προς τον Βασιλάκη*). Πες τε τα, θείε μου. Έτσι παρεξηγούμαι αιωνίως. Αλλά τώρα θα την καλοπιάσω την μαμμά. Ευτυχώς έχω πρόχειρον το μέσον να της αποδείξω ότι δεν ωμιλούσα πρωτύτερα σοβαρά, κάθε άλλο. (*Προς την Κλεοπάτραν*). Μαμμά, σας έκαμα το επίγραμμα που μου παραγγείλατε χθες. (*Εγείρεται*).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(*στρεφομένη προς τον Πέτρον*). Πέτρο μου, έκαμες και συ το δικό σου;

ΠΕΤΡΟΣ

Όχι, δυστυχώς, κυρία Κλεοπάτρα. Δεν το κατόρθωσα ακόμη... Έχω να μεν τους στίχους εις το κεφάλι μου, αλλά δεν μου έρχεται η ιδέα.

ΝΙΚΟΣ

Κρίμα! Ωστε δεν θα γίνη σήμερα ο διαγωνισμός;

ΠΕΤΡΟΣ

Αδιάφορο! διάβασέ μας τώρα το δικό σου και αργότερα, άμα φέρω και το δικό μου...

ΝΙΚΟΣ

Πέρνεις το άθλον!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Σε ποιόν από τους δυό σας θα δώσω... το άθλον, είνε δική μου δουλειά.
Μον' αν έκαμες τίποτα και είνε καλό, διάβασέ το μας!

ΝΙΚΟΣ

Αμέσως! *(Εξάγει χαρτίον και λαμβάνει στάσιν αφελή και άνευ επιδείξεως)*. Αυταί
αι λέξεις πρόκειται να χαραχθούν επάνω εις την απλήν πλάκα ή εις το πολυτελές
μνημείον - μου είνε όλως διόλου αδιάφορον...

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ομιλείς τώρα ως ποιητής.

ΝΙΚΟΣ

(μειδιών). Βέβαια. *(Σοβαρεύεται και αναγινώσκει)*. «Τη ιερά μνήμη Σωτηρίου Μαν-
σώλου, γεννηθέντος τη 5 Οκτωβρίου 1832, αποθανόντος τη 21 Νοεμβρίου 1895, η
απαρηγόρητος χήρα: (ελεγειακώς):
Τρέχουν τα δάκρυνά μου νύχτα - μέρα
Και δεν θα πάψουν,
Παρά όταν μαζί σου εδώ - πέρα
κ' εμένα θάψουν».

(Νεκρική, παγετώδης σιωπή).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Για ξεναπέστο, σε παρακαλώ.

ΝΙΚΟΣ

(επί άλλου τόνου, αναλυτικώς). Τρέχουν τα δάκρυνά μου νύχτα - μέρα
Και δεν θα πάψουν *(τα δάκρυνά μου, δηλαδή)*
Παρά όταν μαζί σου εδώ - πέρα *(δηλαδή στον ίδιο τάφο)*
Κ' εμένα *(την χήρα σου)* θάψουν.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

*(μετά σειράν νευμάτων σιωπηλών, δια της χειρός και της κεφαλής, νευμάτων αρνή-
σεως και αποδοκιμασίας)*. Α, μπτα, μπτα, μπτα! Δεν μ' αρέσει. Όχι. Δεν μ' αρέσει.

ΝΙΚΟΣ

(μειδιών) Και γιατί;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ξέρω 'γω; Δεν μ' αρέσει!

ΝΙΚΟΣ

Μα πως; Δεν είνε δυνατόν, θα έχετε τον λόγον σας. Δεν το ηθέλατε έτσι;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Να σε πω. Πρώτον η γλώσσα δεν μ' αρέσει. Είνε πολύ πρόστυχη για τόσο ευγενή
οικογένεια όπως η δική μου. Αν τόκαμες επίτηδες για να δείξεις τάχα ότι μιλώ πρό-
στυχα και ότι είμαι πρόστυχη, άλλος λόγος. *(Ο Βασιλάκης σταυροκοπείται, μαζί
του και η Αγάθη)*.

ΝΙΚΟΣ

(έκπληκτος). Καλέ τι λέτε τώρα; Εγώ πρέπει να ρωτήσω αν ήσθε καλά...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Είμαι πολύ καλά και ξέρω ότι πάψουν παραδείγματος χάριν, πάψηψουν, εγώ δεν λέγω ποτέ. Εγώ λέγω παύσουν.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Μα το παύσουν, μαμμιά, δεν έρχεται στην ομοιοκαταληξία με το θάψουν.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Αυτό είνε δικός του λογαριασμός.

ΠΕΤΡΟΣ

Δικός του, βέβαια! *(Τριβει τας χείρας).*

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ωχ, αδελφέ! τι πάψουν, τι παύσουν. φι - σίγμα κάνει ψι!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ας είνε. Έπειτα εμένα δεν μ' αρέσει και το νόημα. Τι θα πη: «θα παψουν τα δάκρυά μου όταν με θάψουν». Αυτό δεν εκφράζει ότι αισθάνομαι, όχι. Εγώ ήθελα να λήη ό- τι ποτέ δεν θα παύσουν τα δάκρυά μου *(κλαίει)* και ότι και μέσα στον τάφο ακόμη να με βάλουν, θα κλαίω... θα κλαίω... να! *(γενική κατάπληξις)*. Εικοσιτέσσερα χρό- νια, επτά μήνες και δύο εβδομάδες... *(κλαίει ολοέν)*.

ΝΙΚΟΣ

(φυλάττων το χειρόγραφο). Με συγχωρείτε, δεν ήξευρα ότι ηθέλατε να πω αυτά. Που να μαντεύσω ο καυμένος.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(παύει τα κλάμματα. αργιεύει και διακόπτει). Βέβαια! Που να μαντεύσης;! Ήτο δυ- νατόν να μαντεύσης ότι λυπούμαι τον άνδρα μου και ότι τα δάκρυά μου δεν θα παύσουν ποτέ; Ακούς εκεί! Που να το μαντεύσης! Λίγες φορές, βλέπεις σου είπα πόσω ελυπήθηκα το μακαρίτη μου! Αλλά εσύ άλλο δεν κάνεις παρά να διαδίδης παντού ότι προσποιούμαι τη λυπημένη *(Δεικνύει την Κρυσταλίαν)*, ακόμη και στο παιδί μου τα λες - και εύρηκες ευκαιρία μ' αυτό το καταραμένο επίγραμμα - που να μην έσωνα να σου πω τίποτα - για να με προσβάλης κατά πρόσωπον!

ΝΙΚΟΣ

(εις όλον αυτό το διάστημα που ομιλεί η πεθερά του, οι άλλοι τω κάμνουν νεύμα να μη δώση ακρόασιν. Δεν γνωρίζει πως να διατεθή. Να θυμώση ή να γελάση; Επί τέ- λους στρέφει τα ώτα). Με ξεφορτώνεσθε τέλος πάντων;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(εγειρομένη ως μαινάς). Εσύ να με ξεφορτώνεσαι! Εσύ, που από τον καιρό που ε- πάτησες στο σπίτι μου, φωτιά έπρεσε και τώκαψε!

ΝΙΚΟΣ

(στρεφόμενος, ειρωνικώς). Και το έκαυσε!

ΠΕΤΡΟΣ *(συγχρόνως)* ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μη συγχύζεσθε τώρα, κυρία Κλεοπάτρα. Νίζο, μην απαντάς, σε παρακαλώ. Κλεο-

πάτρα! Νίκο! Κλεοπάτρα! μα πάντε επί τέλους! Αυτό είνε ανυπόφορον! (εγείρεται).

ΑΓΑΘΗ

Ανυπόφορον! (εγείρεται).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Του γαμπρού μας να τα λέτε! Εγώ τι πταίω; Δεν τον ακούτε πως μου μιλά; Δεν βλέπετε πως μου φέρεται; Ακόμη και ζωγραφισμένο μου τον έβρισε τον άντρα μου! Τον ακούσατε με τ' αυτιά σας, ναι ή όχι;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Καϊμένη Κλεοπάτρα! (Μουρμουρίζει διαρκώς και φυσά, μη γνωρίζων τι να κάμη).

ΝΙΚΟΣ

(μη κρατούμενος πλέον). Μου φαίνεται πως θα ξεσπάσω καμμία ώρα και θα γίνη εδώ - μέσα εκείνο που φοβούμαι τώρα τόσον καιρό!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Να ξεσπάσης όποτε θέλεις! Για να ιδούμε τι έχεις να πης;

ΝΙΚΟΣ (συγχρόνως) ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Εγώ ξέρω καλά τι θα πω και σας παρακαλώ να μη με προκαλείτε, γιατί δεν έχω σκοπό να σας ευχαριστήσω διόλου, μα διόλου.

Έννοια σου και τα ξεύσουμε. Τα είπες δα τόσες φορές! Ουρανός ξάστερος αστραπή δεν φοβάται! Πες ότι θέλεις! Πες! πες! Ζηλιάρη!

ΝΙΚΟΣ

Θα πω ότι δεν είσθε καθόλου φρόνημη γυναίκα!...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Φθάνει πειά! φθάνει πειά!

ΝΙΚΟΣ

Θα πω ότι δεν μπορώ να χωνέψω πειά αυτά τα γελοία πράγματα μέσα στο σπίτι μου. Θα πω ότι εγίναμε ρεζίλι σ' όλο τον κόσμο...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Φθάνει σου, κακέ, φθάνει!

ΝΙΚΟΣ

Θα πω ότι μ' αυτά θέλεις να με πεθάνης και μένα, μόνο γιατί μ' αγαπούσε και μ' ήθελε ο μακαρίτης, όπως μ' αυτά και μ' αυτά επέθανες και τον άντρα σου! Θα πω...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Φθάνει! ω, βοήθεια! βοήθεια! (Πίπτει λιπόθυμος. Τρέχουν προς βοήθειάν της).

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(τρέχουσα προς βοήθειαν της μητρός της και διερχομένη πλησίον του Νίκου). Σκυλί!...

(Πίπτει η αυλαία)

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ Β' ΠΡΑΞΕΩΣ

Πράξις γ΄

Το αυτό πένθμιον δωμάτιον. Η εικὼν του Σωτηρίου Μανυσώλου με πολυτελὲς πλαίσιον ανηρτημένη εἰς τι περιφανέστερον μέρος. Ἀπὸ τον καναπὲν ἔχουν αφαιρεθῇ τα μελανὰ υφάσματα. Εἰς μίαν γωνίαν τα χρειώδη του μνημοσύνου: λαμπάδες, δύο κηροπήγια με πολυτελεῖς τανίας, δίσκος κολύβων με πολυτελὲς κάλυμα και ἄνθη. Ἡμίφως.

Σκηνή Α΄ - Βασιλάκης, Νίκος.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(περιφέρεται ανησύχως περί το δωμάτιον). Πφ! πφ! τι βάσανο! ...τι λυπηρόν! (εξάγει εκ του θυλακίου του δακτυλίδιον αρραβώνος και το παρατηρεῖ περίλυπος). «Νι...κό...λαος... Νικόλαος» (κινεῖ την κεφαλὴν και το φυλάττει). Βάστα, καρδιά μου, βάστα!

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(εισερχόμενος με μυστηριώδη σπουδὴν ἀπὸ την θύραν του βάθους). Κύριε Βασιλάκη! ἔρχεται!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(τεταραγμένος) Καλά, φέρ' τον ἐδὼ κατ' ευθείαν. (Ο Βαγγέλης ἐξέρχεται. Ο Βασιλάκης ἔρχεται παρὰ την δεξιὰν θύραν. Την ανοίγει ολίγον). Ἀν δεν σας ειδοποιήσω, να μην παρουσιασθῇ καμμία, ακούτε; (Κλείει την θύραν και απομακρύνεται).

ΝΙΚΟΣ

(παρὰ την θύραν του βάθους. Ἦρος τον Βαγγέλην ἔξω). Μήπως ἦλθε ο υπηρέτης μου;

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(ἀπὸ μέσα). Ὅχι, κύριε Νίκο.

ΝΙΚΟΣ

Καλά. Ἄμα ἔλθη, φώναξέ με. (Στρεφόμενος). Ω, καλὴ μέρα, θείε μου.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Καλὸ στο Νίκο. κάθησε, παιδί μου.

ΝΙΚΟΣ

Τι καινούρια; (Προχωρεῖ).

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Α, τίποτα... ησυχία.

ΝΙΚΟΣ

Ἡσυχία και τάξις, ἐ; (Μειδιά. Ο Βασιλάκης μένει σοβαρός. Ο Νίκος βλέπει την εικόνα). Μπα! εκρεμάσθηκε η εικὼν. Εγὼ θα επροτιμούσα να κρεμασθῇ ο ζωγράφος.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Το γουδί το γουδοχέρι!... Ἐχεις ἄδικο, Νίκο. Ἐνας μαθητὴς που ζωγραφίζει ἐτσι τόρα, κάθε ἄλλο θέλει παρὰ κρέμασμα.

ΝΙΚΟΣ

Βλέπω ότι τα παίρνετε και σεις τοις μετρητοίς, όπως η πεθερά μου.
Αλήθεια, πως είνε σήμερα;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Καλά... καλά... δηλαδή καλλίτερα.

ΝΙΚΟΣ

Δόξα σοι ο θεός. Εμείς, ξεύρετε, εχθές το βράδυ τα φτειάσαμε. Νερό και αλάτι όλα.
Άλλωστε δεν ήταν και η πρώτη φορά που μαλώσαμε.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Χμ! *(Κινεί την κεφαλήν μη απαντών)*. Χμ! Χμ!

ΝΙΚΟΣ

Α, να! Όλα έτοιμα για το μνημόσυνο, βλέπω. Πρέπει να παραγγείλω κ' εγώ ένα
μπουκέτο. Αύριο στες εννέα, λοιπόν;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ναι...ναι... στες εννέα.

ΝΙΚΟΣ

Μα τι έχετε σεις σήμερα; Δεν σας βλέπω τόσο καλά...

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Όχι δα! εις την υγείαν μου είμαι πολύ καλά.

ΝΙΚΟΣ

Μήπως είσθε δυσανεκτός για τα χθεσινά; Αλλά εγώ δεν έπταα!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(πλέον σταθερώς). Ναι, δηλαδή... κάτι τρέχει! Ήθελα...έχω κάτι να πούμε.

ΝΙΚΟΣ

Τι; ευχαρίστως.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μα κάθησε, σε παρακαλώ.

ΝΙΚΟΣ

Ορίστε, κάθησα. *(Κάθεται)*

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(καθήμενος απέναντί του, τον κυττάζει επί τινας στιγμάς σιωπηλώς). Ίσα ίσα ήθε-
λα να σου ομιλήσω γι' αυτές τις τελευταίες σκηνές..., δηλαδή δια της καθημερινής
σκηνής και της αιώνιας λογομαχίας. Φαίνεται ότι δεν επιθυμείς πλέον να γείνη ο γά-
μος σου με την Κρυσταλία.

ΝΙΚΟΣ

Και από που το εννοείτε αυτό.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Από τον τρόπο σου εν γένει. Παρατηρώ ότι, αυτές της μέρες μάλιστα (μετά το θά-
νατο του μακαρίτη δηλαδή) δεν αφήνεις να πέση κάτω τίποτε, καθώς λένε. Με το
παραμικρό κανυγά. Φαίνεται λοιπόν ότι τα κάνεις επίτηδες, δια να...

ΝΙΚΟΣ

Διατί;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Δια να διαλυθή ο αρραβών.

ΝΙΚΟΣ

Διόλου. Απορώ μάλιστα. πως ένας άνθρωπος σαν κ' εσάς, εμπορεί να βγάλει τέτοιο συμπέρασμα.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μα ξεύρω κ' εγώ τι να πω... το πράγμα πλέον εκεί καταντά.

ΝΙΚΟΣ

Να σας πω τι πρέπει να πείτε: Να πείτε, ότι εγώ θέλω απεναντίας να τηρήσω την υπόσχεσιν, την οποίαν έδωσα εις τον μακαρίτην. Να πείτε ότι έχω την απόφασιν να ζήσω πλέον εδώ και να κάμω την οικογένειάν του ιδικήν μου. Να πείτε ότι γι' αυτό ηθέλησα να διορθώσω, ει δυνατόν, μερικά πράγματα, τα οποία δεν μου άρεσαν τόσο πολύ και ότι δι' αυτό πολλές φορές ωμίλησα με ειλικρίνεια, όπως μόνον προς τους στενούς συγγενείς ομιλεί κανείς, μόνον εις το σπίτι του, εις τους δικούς του. Αυτά πρέπει να πείτε.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Δεν εννοώ καλά τι πρέπει να πω και τι θέλεις να πης.

ΝΙΚΟΣ

Καλά. εγώ θα ζήσω όλην μου την ζωήν με αυτούς τους ανθρώπους. Πως θέλετε λοιπόν να μη λέγω τι φρονώ δια το κάθε τι; Πως θα συνεννοηθώμεν; πως θα συμφωνήσωμεν; πως θ' αποτελέσωμεν μίαν οικογένειαν; Ήτο λοιπόν δυνατόν να ανεχθώ αυτά τα υπερβολικά καμώματα της πεθεράς μου, που κοντεύει να μας κάνει γελοίους εις όλη την Αθήνα; Μία περιπέτεια τόσο τραγική έγεινεν επί τέλους κωμική και κατήντησεν η κωμωδία του θανάτου. Και είχατε την αξίωσιν να την αφήνω να λέγῃ και να κάνῃ, χωρίς να ξεοπάσω μία φορά; Επί τέλους, τι θέλετε να σας πω; Εμένα να δεν μου αρέσουν τα παράξενα.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(σκεπτικός). Και τίνος αρέσουν τα παράξενα, παιδί μου; Αλλά ο φρόνιμος άνθρωπος συμμορφώνεται με τις περιστάσεις.

ΝΙΚΟΣ

Α, όχι! όχι! Ο φρόνιμος άνθρωπος, θέει μου, διορθώνει όσο ημπορεί τις περιστάσεις. Εις αυτήν μάλιστα νόμισα ότι θα σας έχω σύμμαχον. ότι θα θελήσετε και σεις να πείτε δυό λόγια εις την πεθερά μου και προπάντων να δικαιολογήσετε εμέ.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Η φρονημάδα η δική σου διαφέρει από τη φρονημάδα τη δική μου, κατά τούτο. Ότι εγώ, άμα ιδώ ότι ένα πράγμα είναι αδιόρθωτο και ότι αν μιλήσω θα κάμω χειρότερο κακό, σιωπαίνω.

ΝΙΚΟΣ

(ζωηρώς) Εγώ δεν σιωπαίνω ποτέ! Έχω με το μέρος μου την αλήθεια; έ, τελείωσε! Ας γίνη ότι γίνη. Εγώ με τα ψέμματα δεν ζω.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μα γι' αυτό λοιπόν, παιδί μου, είδα κ' εγώ ότι δεν θα είσαι ευτυχής εδώ μέσα και ό-
τι εκεί που θα μετανοήσης κατόπιν... καλλίτερα από τώρα, όσο είνε καιρός...

ΝΙΚΟΣ

Βλέπω ότι επιμένετε εις την πρώτην σας ιδέαν. Τι τρέχει; πήτε μου. Μήπως έχετε
καμμίαν εντολήν. Δεν πιστεύω να είνε αλήθεια εκείνο που ήκουσα να ψιθυρίζεται...
ότι δηλαδή η πεθερά μου θέλει... να γίνη πεθερά του Πέτρου!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Α, όχι, όχι! Μη σου περνά τέτοια ιδέα.

ΝΙΚΟΣ

Μα ξεύρω εγώ. Προχθές την άκουσα να λέγη ότι η Κρυσταλία και ο Πέτρος μοιά-
ζουν σαν αδέρφια. Και άμα μια μητέρα αρχίση να λέγη τίποτε για ένα νέον...

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Όχι, όχι, σου λέγω. Δεν πρόκειται διόλου για τον Πέτρο. Πρόκειται μόνον για σε.

ΝΙΚΟΣ

Με άλλους λόγους;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μα ξεύρω κ' εγώ... τέλος πάντων σκέψου κ' εσύ...

ΝΙΚΟΣ

Μα τι να σκεφθώ;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(μειδιών) Δεν το συνειθίζεις φαίνεται...

ΝΙΚΟΣ

Το συνειθίζω και πολύ. Αλλά μια φορά σκέπτομαι και αποφασίζω.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Αι δεύτεραι σκέψεις σοφώτεροι.

ΝΙΚΟΣ

Όχι πάντοτε. Αποφάσισα μια φορά; ετελείωσε. Αυτό ήταν! Η πεθερά μου θέλει πό-
λεμο. Πόλεμο κ' εγώ.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Μόνον σ' αυτό, βλέπω, είσθε σύμφωνοι. Αλλά η οικογένεια προπάντων θέλει ειρήνη.

ΝΙΚΟΣ

Θα γίνη ειρήνη όταν υποχωρήση ο ένας.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Και ποιός θα υποχωρήση;

ΝΙΚΟΣ

Εκείνος που έχει άδικο, φυσικά.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(μειδιών). Τι λίγο που ξέρεις τον κόσμο! Και ποιός έχει άδικο;

ΝΙΚΟΣ

Η πεθερά μου.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Το λέγεις εσύ. Μα να ιδούμε κ' εκείνη...

ΝΙΚΟΣ

Μα καλά, εσείς τι λέτε; Πήτε μου τη γνώμη σας. Είναι σωστά αυτά που κάμνει; Ήταν πράγματα εκείνα που άρχισε να μου λέη;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Άφησέ τα τώρα αυτά, να ζης...

ΝΙΚΟΣ

Μα είχα δίκιο ή άδικο;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Είχες δίκιο. Ε, και τι με τούτο; Κατά τι το δίκιο σου μεταβάλλει την θέσιν των πραγμάτων και κατά τι εξασφαλίζεται η ευτυχία σου; Και εις τι σου χρησιμεύει;

ΝΙΚΟΣ

Γιατί λοιπόν δεν το λέτε της πεθεράς μου, ότι έχω δίκιο;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ναι, αν της το πω, βλέπεις, θα το παραδεχθή.

ΝΙΚΟΣ

Να σας πω. Ξεύρετε τι λέγει για σας η πεθερά μου; Ότι τάχα επειδή δεν κάνετε τα γελοία που κάνει αυτή, δεν ελυπηθήκατε διόλου τον αδελφό σας.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(αδημονών). Μα... άφησέ τα αυτά!

ΝΙΚΟΣ

Όχι. το ξεύρετε ή δεν το ξεύρετε;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(σιγά, μυστηριωδώς). Το ξεύρω... ναι... το ξεύρω... νομίζεις ότι λίγες φορές μου το είπε κατά πρόσωπον; Αλλά τι θες να κάμω; ε, τι να κάμω;

ΝΙΚΟΣ

Να διαμαρτυρηθήτε πολύ δυνατά.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ω, θα ήτο πολύ περιττόν.

ΝΙΚΟΣ

Περιττόν διόλου. Αν της ωμλούσαν όλοι, αν διεμαρτύροντο όλοι, αν την ετσάκιζαν όλοι, πιθανόν να ήρχετο και αυτή εις συναίσθησιν και η θέσις μου σήμερα θα ήτο πολύ διαφορετική. Είνε εγωιστής εκείνος, ο οποίος, δια να μη χαλάση την ησυχία του, ανέχεται όλα τα κακά! Κουφό αντί και κλειστό στόμα ας έχουν μόνο οι δούλοι!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(στενάζων). Αχ, τι να σου κάμω, παιδί μου. Ο αδελφός μου την εχάλασε. Ο μακα-

ρίτης δεν της ωμλούσε ποτέ και το πήρε επάνω της. Τι να της πης τώρα; Εικοσιτέσσερα χρόνια, βλέπεις, επτά μήνες και δύο εβδομάδες, αμέ; Κάνω κ' εγώ πως δεν καταλαβαίνω.

ΝΙΚΟΣ

Ε, εγώ δεν θα το κάμω ποτέ.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Γι' αυτό λοιπόν δεν θα είσαι ευτυχής.

ΝΙΚΟΣ

Έννοια σας. Θα είμαι και θα παραείμαι. Όταν θα έλθω εδώ μέσα, εγώ θα γίνω ο κύριος. Εγώ θα διευθύνω το σπίτι μου, εγώ θα διευθύνω τη γυναίκα μου, όπως διευθύνετε κ' εσείς το σπίτι σας και τη γυναίκα σας. Η εξουσία της πεθεράς μου θα περιορισθεί σε πολύ λίγα πράγματα. Και επί τέλους, αν είναι γελοία, ας είναι για λόγου της. Έννοια σας, θείε μου, να ιδήτε τι ευτυχείς που θα είμεθα. Όλους τους καλούς και τους φρόνιμους θα τους έχω με το μέρος μου, και πρώτα εσάς. Βλέπω ότι είμεθα σύμφωνοι εις όλα... ναι, κατά βάθος είμεθα σύμφωνοι.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(*τρυφερώς*). Ας είμεθα και κατ' επιφάνειαν, παιδί μου, γιατί όχι... Εγώ λυπούμαι πολύ, μα το θεό, λυπούμαι πολύ. Καλλίτερα να συμβιβασθούν τα πράγματα... Φθάνει να μου υποσχεθείς ότι για τώρα θα παραβλέπεις τις αδυναμίες της πενθεράς σου... όσο μπορείς... ότι θα είσαι μετριώτερος εις τις εκφράσεις σου... μαλακώτερος εις τις απαιτήσεις σου. Μην είσαι, Νίκο μου, κεφάλι αγύριστο! Γιατί, γιατί, παιδί μου; (δακρύζει). Εγώ σε αγαπώ, σε αγαπώ πολύ... δεν θέλω να χαλάση αυτό το πράγμα...

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(*εισερχόμενος*). Κύριε Νίκο, ο υπηρέτης σας! (*εξέρχεται*).

ΝΙΚΟΣ

Α, ναι, τόρ' αμέσως! (*εγείρεται*). Με συγχωρείτε, θείε μου, δύο λεπτά. Είνε κάτι τι βιαστικό - και θα γυρίσω να τα συμβιβάσουμε. (*εξέρχεται*).

Σκηνή Β' - Βασιλάκης, Κλεοπάτρα, είτε Νίκος.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ουφ! έσκασα... δεν μπορώ! δεν μπορώ! (*εγείρεται και βηματίζει*).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(*εισερχομένη σιγά δια της θύρας δεξιά*). Έφυγε; έ; πάει; πάει; του τώδωσες;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Άφησέ με και συ... άφησέ με!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Κλαις; Έλα, Χριστέ και Παναγιά! Εσύ δεν έκλαιψες για τον αδελφό σου, και κλαις τώρα για το Νίκο; Ας τον να πάη στο καλό, να γλυτώσουμε!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(εξάγων το δακτυλίδιον και ρίπτων αυτό επί της τραπέζης). Να, παρ' το, κάμε ότι θέλεις και ξεσκοτίζε με. Δος του το εσύ. Εγώ δεν είμαι για να χαλώ γάμους... δεν μου βαστά η καρδιά μου, να.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(έκπληκτος και είτα έξω φρενών). Τι; το δακτυλίδι; Δεν του τώδωκες; δεν έφυγε; ε;!!!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Όχι, βγήκε μια στιγμή που τον έκραξαν.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ω, δυστυχία μου!... ευρήκα κ' εγώ τον άνθρωπο! Ποιός ξέρει τι ανοησίες του είπες! Καλά άρχισες. Αλλά πολύ άσχημα θα ετελειώσες. Στο τέλος τα λέγατε σιγά και δεν ακούγαμε... Μωρέ δεν σου είπα να μην κάμεις συζήτηση; Βουλή το κάναμε εδώ; Ορίστε το δακτυλίδι σου, κ' ετελειώσε. Γιατί; γιατί έτσι το θέλω. Τ' ήταν αυτά; Ανόητε άνθρωπε! τα ίδια μυαλά του μακαρίτη του αδελφού σου έχεις και σύ!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ευχαριστώ... ευχαριστούμε...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Έλα, έλα, πήγαινε τώρα και άφησέ με εμένα να τον παραλάβω. Πήγαινε! (λαμβάνει το δακτυλίδιον).

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Δεν αφήνεις να σκεφθούμε λιγάκι καλλίτερα;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Τι; πάλι τα ίδια; Δεν τα είπαμε; δεν εμείναμε σύμφωνοι; Μη με κάμεις τώρα να τρελαθώ! (βηματίζει αγριώς).

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Καλά, καλά, κάμε ό,τι θέλεις... (Καθ' εαυτόν). Αυτό, μου φαίνεται είνε το καλλίτερο και για το Νίκο. Χμ! Ας έλθη εδώ να διευθύνη! ... (εξέρχεται δεξιά).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(βηματίζουσα ακόμη παράφορος). Μωρέ χάλια! είδες εκεί;

ΝΙΚΟΣ

(επιστρέφων δια της θύρας του βάθους). Ω, καλή μέρα σας.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(αποτομώς). Καλή μέρα σας!

ΝΙΚΟΣ

Τι τρέχει;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Κύριε Στράνη, έπειτα από τις τελευταίες σιηνές που μας εκάματε, έγινεν οικονομικόν συμβούλιον και απεφασίσθη η διάλυσις του αρραβώνος. Ορίστε το δακτυλίδι σας, κύριε Στράνη. Η Κρυσταλία μου δεν είνε για σας. (τω δίδει το δακτυλίδιον). Πολύ λυπούμαι. Αλλά σεις το θελήσατε. (Κινεί προς την θύραν).

ΝΙΚΟΣ

(λαμβάνει έκπληκτος το δακτυλίδιον. Μένει επί τινας στιγμάς άφωνος). Με συγχωρείτε... αλλά νομίζω...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(στρεφόμενη). Περιττόν, κύριε Στράνη. Εγώ δεν κάμνω συζητήσεις. Εγώ δεν είμαι Βασιλάκης. Επήρατε το δακτυλίδι σας; πηγαίνετε τώρα στο καλό.

ΝΙΚΟΣ

(μόλις καταστέλλων την αγανάκτησί του). Νομίζετε ότι επιδοκιμάζει το διάβημά σας εκείνος; (Δεικνύει την εικόνα του Μανσώλου).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Αδιαφορώ εντελώς. δεν συζητώ, κύριε!

ΝΙΚΟΣ

Βλέπετε λοιπόν, που δεν αγαπάτε διόλου τον άντρα σας, ούτε ζωντανό, ούτε πεθαμένο; Αν τον αγαπούσατε θα εσέβεσθε την τελευταίαν του θέλησιν και ποτέ δεν θ' αφήνατε εμένα, που μ' ελάτρευε, δια να δώσετε την κόρην σας σε άνθρωπο, που εγώ ξεύρω πόσο τον εχώνευε!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Είσαι ανάξιος να έχης εις το στόμα σου το όνομα του Πέτρου.

ΝΙΚΟΣ

Εγώ δεν ανέφερα κανένα Πέτρο. Μόνης σας προδοθήτε!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Αρκεί, κύριε. Δεν συζητώ. Χαίρετε! *(Κινεί πάλιν να εξέλθῃ).*

ΝΙΚΟΣ

Σταθήτε, σας παρακαλώ. Έχω κάτι να σας πω και μην το συζητήσετε. *(Δυνατά).* Χθες, που έτυχε να μιλήσουμε με τον Πέτρο σας, μου είπε ότι τίμιοι άνθρωποι όπως τους θέλω εγώ, δεν υπάρχουν πουθενά. Δεν ηξεύρω αν δεν υπάρχουν πουθενά. Αλλά βέβαια αυτοί οι τίμιοι άνθρωποι που ζητώ, δεν κατοικούν εδώ μέσα, που ήθελα να έμβω. Δεν είσθε ούτε σεις, ούτε η κόρη σας, ούτε ο κύριος Βασιλάκης, που δεν μιλεί ποτέ, ούτε η κυρία Αγάθη, που μιλεί μόνον όταν μιλεί ο άνδρας της, ούτε πολύ περισσότερο ο Πέτρος σας, που σας κολακεύει όλες τας αδυναμίας, ως που να βάλῃ στο χέρι την προίκα της κόρης σας, που του χρειάζεται για τα φανταστικά του εμπόρια. Θα πάγω αλλού να εύρω τμίους ανθρώπους, όπως τους θέλω. Επί τέλους, αν δεν το κατορθώσω, θα καθήσω στο σπίτι μου. Α, είμεθα τίμιοι άνθρωποι στο σπίτι μου, κυρία!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Αρκεί, αρκεί, σας είπα ότι δεν συζητώ. Ούτε που ιδρώνει από τέτοια το αυτί της Κλεοπάτρας Μανσώλου!

ΝΙΚΟΣ

Χαίρετε! *(Απέρχεται).*

Σκηνή Γ' - Κλεοπάτρα, Κρυσταλία, Βασιλάκης, Αγάθη.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Στα τσακίσματα! Έννοια σου και δεν θα με μάθης εσύ πως πενθούν η χήρες τους άνδρες των. *(Προχωρεί και ανοίγει την δεξιά θύραν. Προς τους εν τω παρακειμένω δωμάτιω).* Είδατε πως διώχνουν τους γαμπρούς; *(Γελά θριαμβευτικώς)* Ελάτε, ελάτε!

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

(εξερχομένη πηδηκτά). Έφυγε;

ΑΓΑΘΗ

(ομοίως). Έφυγε;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(εξερχόμενος τελευταίος). Πάει;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ναι, πάει, δόξα σοι ο θεός.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Δόξα σοι ο θεός!

ΑΓΑΘΗ

Δόξα σοι ο θεός!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ας πω κ' εγώ δόξα σοι ο θεός. Έτσι έπρεπε να τελειώση το πράγμα δια να ησυχάσουμε.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Όχι με συζητήσεις! Άκουσες, άκουσες λοιπόν πως μας έβρισε ο αγαπημένος σας, εσένα και τον μακαρίτη;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Άκουσα, άκουσα. Και καλλίτερα που μας έβρισε. Αν δεν μας έβριζε, σήμερα θ' αυτοκτονούσα!

ΑΓΑΘΗ

Καλλίτερα που μας έβρισε!

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(βηματίζων σκεπτικώς). Γιατί; μήπως θ' αυτοκτονούσες κ' εσύ;

ΑΓΑΘΗ

Α, εγώ τέτοιο πράγμα, να κολασθώ;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Φφφφφ! ανάσανα, παιδιά μου! Ανοίξτε, ανοίξτε τα παράθυρα. *(Ανοίγει τα παράθυρα και εισέρχεται άφθονον φως).* Έτσι! Το πιστεύετε που περισσότερον χαίρουμε σήμερα, παρὰ την ημέρα που ετελείωσε ο γάμος; Θα κάμω τουλάχιστον ένα ήσυχο μνημόσυνο. Ας πάη στο καλό, βρε αδελφέ, ο γρουσουζής, ο γρυνιάρης! *(Ασπαζομένη την Κρυσταλίαν).* Έννοια σου, παιδί μου, κ' εγώ θα σου βρω άλλον γαμπρό. Μη λυπάσαι.

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Εγώ να λυπηθώ; α, μπα! μπα! μπα! μπα! Φθάει να κυττάξης να γίνη γρήγορα, μαμμά, ό,τι θα γίνη...

ΑΓΑΘΗ

Έχει δίκιο το καϊμένο.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Έννοια σου, παιδί μου, και θα σ' αρραβωνιάσω γρήγορα, στο πείσμα του Νίκου και του κόσμου.

Σκηνή Δ' - Πέτρος και οι άνω.

ΠΕΤΡΟΣ

(εισέρχεται χαρούμενος, δια της θύρας του βάθους, κρατών πελωρίαν ανθοδέσμη). Καλή μέρα σας! Καλή μέρα σας!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Καλό 'ς τον Πέτρο μας. Καλό 'στο παιδί μας.

ΟΛΟΙ.

Καλό 'ς τον. Καλό 'ς τον! *(τον υποδεξιούνται θερμότατα).*

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ω, ω, και τι μεγάλο μπουκέτο! Μπράβο, παιδί μου! ... Ευχαριστώ πολύ. *(λαμβάνει την ανθοδέσμη και την αποθέτει πλησίον των άλλων μετ' επιδεικτικής ευλαβείας).*

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Και πως ήταν αυτό;

ΠΕΤΡΟΣ

(χαρετών ολοέν δια θερμών χειραψιών). Τι, δεν ηθέλατε να έλθω;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ακούς, λέει, παιδί μου, που δεν ηθέλαμε; Και ποίον άλλον έχουμε από σένα, να μας αγαπά, να μας πονή, να μας θυμάται και να μας σέβεται;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Θα σου πούμε μάλιστα και ένα νέο...

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Κρυσταλία, σιωπή!

ΠΕΤΡΟΣ

(προς την Κρυσταλίαν): Α, σιωπή, αφ' ου δεν θέλει η μαμμά, σιωπή! *(Προς την Κρυσταλίαν επισημως).* Σας έφερα το επίγραμμα δια τον τάφον του μακαρίτη. Ετελείωσε τέλος πάντων.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(περιχαρής). Μπα! Μπα! Μπα! Να το ιδούμε, παιδί μου, να το ιδούμε.

ΠΕΤΡΟΣ

Δεν ξέρω όμως κατά πόσον θα σας αρέσει. *(Εξάγει εν χατίον).*

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Καλέ τι λες! Αφ' ου τόκαμες εσύ, είνε δυνατόν να μην μας αρέσει;

ΠΕΤΡΟΣ

(απαγγέλλει πομπωδώς ενώ σχηματίζουν περί αυτόν ημικύκλιον). Λοιπόν:
«Τη αγήρω μνήμη του εναρέτου και ενδόξου μου συζύγου Σωτηρίου Μανσώλου
(γεννηθέντος, αποθανέντος κτλ) η βαρυπενθής και συντετριμμένη αυτού χήρα:
Αχ! διατί να επιζήσω τοιαύτης συμφοράς.
Διαβάτα, εν τω τύμβω ον ενθάδε διοράς
Έχω θάψει ιδιοχείρως τον ταλαίπωρον συμβίον
Κλαίω και θρηνώ και κλαίω κ' αωνίως θα θρηνήσω
Ώστε οι θρήνοι δεν θα παύσουν ουδέ όταν καταλύσω».

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(Κατενθουσιασμένη). Μάλιστα, αυτό είνε! Αυτό ήθελα! να γλώσσα, να ιδέα! Ε, Βασίλακη;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Α, ναί!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Αγάθη μου;

ΑΓΑΘΗ

Α, ναί!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Κρυσταλία μου;

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Α, ναί!

ΠΕΤΡΟΣ

Ώστε εγκρίνεται;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ακους λέει; Παμφιηφεί! (Λαμβάνουσα το χαρτίον από τας χείρας του Πέτρου). Θα το χαράξω επάνω εις την πλάκα - σε μίαν απλή πλάκα - και όχι σε κανένα πολυτελές μνημείον , όπως επίστευαν μερικοί κοκορόμυαλοι.... Εσύ, Πέτρο μου, δεν πιστεύω να νομίζεις ότι θα έχω την τρέλλα να κουτσουρέψω την προίκα του παιδιού μου, για να κάνω μανσωλεία;

ΠΕΤΡΟΣ

Ω, τι λόγος, κυρία Μανσώλου! Σεις είσθε φρόνιμη γυναίκα...

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ακούς εκεί!...

ΠΕΤΡΟΣ

Λοιπόν, ο ποιητικός διαγωνισμός ετελείωσε. Ενίκησα! Που είνε τώρα το άθλον.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(μειδιώσα). Το άθλον.

ΠΕΤΡΟΣ

Μα ναι, που είνε το άθλον;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(ως κάτι έχουσα και διστάζουσα). Το... άθλον...

ΠΕΤΡΟΣ

Ε, το άθλον;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(αποφασιστικά και επισημως). Ιδού το άθλον! πάρε το! (τον οδηγεί πλησίον της Κρυσταλίας. Γενική κατάπληξις).

ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

Μαμιά... τ' είν' αυτά μαμιά;

ΠΕΤΡΟΣ

Να πιστεύσω εις τόσην ευτυχίαν. Μη βλέπω κανένα όνειρο;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Όχι, εσύ είσαι έξυπνος, πολύ έξυπνος... Η Κρυσταλία μου, σαν καλό και τίμιο κορίτσι, μου τα είπε όλα. Αφ' ου λοιπόν τη θέλεις, ιδού, πάρε την.

ΠΕΤΡΟΣ

Καλά και ο Νίκος;

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Α, ο Νίκος πάει να εύρη τους τιμίους ανθρώπους που θέλει, γιατί εμείς εδώ, λέει, είμεθα όλοι άτιμοι.

ΠΕΤΡΟΣ

(εν ιερά φρίκη) Ωωωω! Τον άθλιο!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Του έδωσα, παιδί μου, τα παπούτσια εις το χέρι.

ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ή μάλλον το δακτυλίδι.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Ναι, ότι έφυγε. Έννοια σου και ό, τι λέγει η Κλεοπάτρα Μανσώλου το κάμνει.

ΠΕΤΡΟΣ

Όστε λοιπόν... ώστε λοιπόν η Κρυσταλία θέλετε να γίνη δική μου. Είμαι συμφωνότατος! (Λαμβάνει την χείρα της και την φιλεί. Δακρύνουν όλοι από την χαράν των βλέποντας το νέον ζεύγος. Εικών. Την στιγμήν εκείνην διέρχεται απέξω το οργανέτον, με τον ίδιον σκοπόν: «Αντίο ντελ πασσάτο». Κανείς δεν σκέπτεται να το διώξη).

ΒΑΓΓΕΛΗΣ

(εισερχόμενος). Κυρία, πάλι αυτό με το οργανέτο... (Σταματά και σταυροκοπιέται κατάπληκτος). Μνήσθητί μου, Κύριε!

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

(κλαίουσα περισσότερον από όλους και προχωρούσα εις το προσκήνιον). Τι γλυ-

κόπικρη χαρά! Αύριο θα κάμω ένα ευτυχισμένο μνημόσυνο. Θε μου! Θε μου!. Αυτή ήταν η μόνη θέληση του Μακαρίτη. Αχ, να ήξευρες, Πέτρο μου, πως σ' αγαπούσε και πως το ήθελε ο καϋμένος μου! Γιατί να μη ζήση ως σήμερα;... Εικοσιτέσσερα χρόνια... επτά μήνες και δύο εβδομάδες...

(πνίγεται η φωνή της εις τα κλάμματα).

Πίπτει η αυλαία

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ Γ' ΠΡΑΞΕΩΣ

ΚΑΙ

ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ